

Károly Róbert Főiskola
Gyöngyös
Agrár-, és Környezettudományi Intézet

Szaktanácsadási tevékenység felmérése egy adott település gazdálkodói között

Készítette: Varga Tibor
Gazdasági és Vidékfejlesztési Agrármérnök Szak
IV. évfolyam

Konzulens: Dr. Nagyné Dr. Demeter Dóra
Intézetigazgató, főiskolai docens

Lezárva: 2014.12.30.

Tartalomjegyzék

1. BEVEZETÉS.....	1
2. IRODALMI ÁTTEKINTÉS.....	2
2.1. A mezőgazdasági szaktanácsadás fogalma.....	2
2.2. A mezőgazdasági szaktanácsadás célja és szerepe a mezőgazdaságban és a vidékfejlesztésben.....	2
2.3. A mezőgazdasági szaktanácsadás, szaktanácsadó szolgálat jelentősége.....	3
2.4. A mezőgazdasági szaktanácsadás változatai:	4
2.5. Szaktanácsadástan	5
2.6. A hazai mezőgazdasági szaktanácsadás története 1892-től 2000-ig	5
2.7. Mi indokolja a szaktanácsadás szükségességét	7
2.8. Szaktanácsadásunk 2000. után, változások és finanszírozás	9
2.8.1. A magyarországi tanácsadói rendszer struktúrája.....	11
2.8.2. Röviden a hazai szaktanácsadás menetéről:	12
2.8.3. A szaktanácsadás finanszírozása:	12
2.9 A mezőgazdasági szaktanácsadás intézményrendszere, Mezőgazdasági Szaktanácsadási Rendszer (MSZR) struktúrája.....	12
2.10. A szaktanácsadás támogatása	15
2.10.1. Az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból a szaktanácsadási szolgáltatások igénybevételéhez nyújtandó támogatás	15
2.11. A mezőgazdasági szaktanácsadás sikeressége	16
2.12. A szaktanácsadó feladata, kötelezettsége:	17
3. ANYAG- ÉS MÓDSZER.....	18
3.1. Primer-kérdőíves kutatás	18
3.2. Szekunder kutatás, szekunder adatok	19
3.3. A SWOT analízis.....	19
4. EREDMÉNYEK -ÉS ÉRTÉKELÉSÜK	21
4.1. A vizsgálati minta terület bemutatása.....	21
4.2. A kérdőíves vizsgálat eredményei	22
4.3. A vizsgálati minta jellemzői	22
4.4. A szaktanácsadás jelene és jövője gazdálkodói szemszögből	26
4.5. Humán erőforrás szerepe a szaktanácsadásban	31
4.6. SWOT Analízis.....	33
4.7. A szaktanácsadó- és munkájának elemzése.....	34
5. KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK.....	36

6. ÖSSZEFOGLALÁS	39
IRODALOMJEGYZÉK	41
MELLÉKLETEK.....	44

Táblázatok jegyzéke:

1. táblázat: A szaktanácsadó szervezetek és a szaktanácsadók számának alakulása 1968-89 között hazánkban
2. táblázat: A mezőgazdaság részaránya a nemzetgazdaságon belül
3. táblázat: A gazdálkodók végzettség szerinti megoszlása
4. táblázat: A magyarországi tanácsadói rendszer struktúrája

Ábrák jegyzéke:

1. ábra: A szaktanácsadási támogatási szerződések alakulása 2008-2012
2. ábra: Tiszalúc műholdképe
3. ábra: A különböző támogatást igénylők összetétele Tiszalúcon
4. ábra: A gazdálkodók korösszetétele
5. ábra: A megkérdezettek iskolai végzettsége
6. ábra: A gazdaságok mérete
7. ábra: A megkérdezettek gazdálkodási formái
8. ábra: Szaktanácsadást igénybe vevők aránya
9. ábra: Szaktanácsok szakterületenkénti megoszlása
10. ábra: A szaktanácsot adó szervek aránya
11. ábra: A válaszadók elégedettsége
12. ábra: Szaktanácsadás igénybevételére való hajlandóság
13. ábra: Támogatott szaktanácsadás aránya
14. ábra: Szaktanácsadási igény a jövőben
15. ábra: A gazdák véleménye a támogatás mértékéről
16. ábra: A megkérdezettek gazdálkodási formáinak összevetése a gazdaság méretével
17. ábra: A válaszadók gazdálkodási formájának és a szaktanácsot adó szervek preferálásának összevetése
18. ábra: Szaktanácsadást igénybe vevők aránya a szaktanácsot adó szervekhez és együttes vonatkoztatás a gazdaságok méretéhez
19. ábra: A szaktanácsadási szolgáltatás vizsgálata

1. BEVEZETÉS

A tanácsadás része mindennapjainknak, tanácsot adunk másoknak és tanácsokat kapunk másoktól. Az élet minden területét átszövi ez a tevékenység és rajtunk áll, hogy mit és milyen mértékben fogadunk meg. A dolgozatomban röviden vázolom a tanácsadás mezőgazdaságban alkalmazott jelentőségét, így közelítve meg választott témámat a Szaktanácsadást a mezőgazdaságban, amely nagyon fontos dolog egy jól működő gazdaság életében. Azért is választottam ezt a témát, mert úgy hiszem, hogy a környezetemben gazdálkodó emberek jó része nincs tisztában a lehetőségeivel ezen a téren. Legfőképpen arra alapozom ezt, hogy több, hosszú évek óta a termőföldből élő emberrel beszélgettem és ekkor derült ki, hogy sokan nem is hallottak konkrétan a szaktanácsadásról, és akik hallottak is nem ismerik annyira, hogy igénybe is vegyék. Egyesek tartanak attól, hogy „idegen” ember intézze ilyen irányú dolgaikat. Tudniuk kell róla, hogy a szaktanácsadás értük van, azért, hogy sikeresen gazdálkodhassanak, és így rajtuk keresztül erősödjön meg országunk mezőgazdasága, amely nemzetgazdaságunk fenntarthatóságának alapja lehet, sőt lesz is a jövőben.

Magyarország területének több mint 70%-a alkalmas mezőgazdasági termelésre, ami kiemelkedő számos más országhoz képest. A 2013-es Mezőgazdasági Gazdaságszerkezeti Összeírás szerint 8442 gazdasági szervezet és közel 485 ezer egyéni gazdaság folytatott mezőgazdasági tevékenységet. A szervezetek száma kettő, az egyéni gazdaságoké 15 százalékkal csökkent az előző, 2010-es összeírás óta. Rajtuk kívül közel 1.1 millió ház körüli konyhakertben folytatnak kisebb- nagyobb mértékben mezőgazdasági tevékenységet.

Ha azt akarjuk, hogy a fentebb említett gazdaságok számának, az elmúlt évek során rendre csökkenő tendenciája végre megálljon, tudatosítanunk kell az emberekben, hogyan is lehet helyesen, fenntartható módon gazdálkodni, hogy a megélhetésük biztosított legyen a jövőben is. Ezért jött létre a mezőgazdasági szaktanácsadás, aminek intézményét a jövőben még jobban meg kellene erősíteni, hogy el tudja látni a rá szabott feladatot.

Dolgozatommal azt szeretném elérni, hogy a környezetemben élő gazdáknak tudásomhoz mérten bemutathassam a szaktanácsadást, felkeltssem az érdeklődésüket iránta. Eztán amennyiben jónak látják, vegyék azt igénybe, így könnyítve meg saját dolgukat. Ezt a dolgozatban elkészített kérdőívvel igyekszem megvalósítani, amit saját magam töltetek ki az érintettekkel, tudva azt, hogy a személyes találkozás minden egyéb kommunikációs csatornánál többet ér.

2. IRODALMI ÁTTEKINTÉS

2.1. A mezőgazdasági szaktanácsadás fogalma

Igazából nincs egységes megfogalmazása a mezőgazdasági szaktanácsadásnak, amit rá lehetne húzni, hogy igen, ez az. Ahány neves szerző írt a témáról, annyi féle megfogalmazás született a tevékenység lényegéről.

Ezen kívül majdnem minden országban más és más dolgot tartanak fontosnak a szaktanácsadás kapcsán, attól függően, hogy náluk mennyire intézményesített, milyen formában támogatott és legfőképpen milyen gazdálkodói rétegnek, csoportnak szól.

Számos megfogalmazás olvasható, de egyik sem lehet teljes és természetesen ahány ország, annyi féle változat van. Összegezve a mezőgazdasági szaktanácsadás olyan szolgáltatás kell, hogy legyen, ami képzés, oktatás útján segíti a gazdálkodó embereket abban, hogy jobba tegyék életüket, környezetüket. Ezen kívül járuljon hozzá a vidéken élők életszínvonalának emeléséhez és a vidéki közösség helyben tartásához. (KOZÁRI 1991)

A leggyakrabban idézett, általánosan elfogadott megfogalmazás szerint: "a mezőgazdasági szaktanácsadás olyan szolgáltatás, amely oktatási módszerekkel támogatja a gazdálkodókat a termelési folyamatok fejlesztésében, elősegítve ezzel a gazdálkodók életszínvonalának növelését, valamint a vidéki élet társadalmi megítélésének javulását."(KOZÁRI 1993 17.OLDAL)

A mezőgazdasági szaktanácsadás, olyan tevékenység, amelyet egy személy vagy szervezet végez, aki, vagy amely az adott szakterületen megfelelő ismeretekkel, tapasztalatokkal rendelkezik és ezek átadásával a gazdálkodó vagy a gazdálkodó szervezetek problémáinak megoldását segíti elő, összhangban az egyén és/vagy a szervezet, valamint a társadalom érdekeivel.

(MAGYAR AGRÁRKAMARA 1997)

2.2. A mezőgazdasági szaktanácsadás célja és szerepe a mezőgazdaságban és a vidékfejlesztésben

Gazdasági cél:

A mezőgazdaság termelékenységének növelése a technikai fejlődés átadásával, továbbá a termelési tényezők - föld, munka, tőke, irányítás - optimális felhasználása.(KOZÁRI 2009) Itt elsődlegesen a gazdaság vagyoni gyarapodása a legfontosabb, amennyiben sikeres ezen a téren, úgy függetlenedhet a hitelezőktől és megfinanszírozhatja saját magát. Ma erre nagyon kevés szerencsés ember képes. Amennyiben ezt sikerült elérni pl. egy település gazdálkodói

között, azon a területen - legyen az település, vagy egy akár egy kistérség - a fejlődés eredményeképpen akár új munkahelyek is létrejöhetnek.

Társadalmi cél:

Ez igazán legfőképpen a gazdasági célok elérésén keresztül valósul meg. Sikeres gazdálkodással növekszik az életszínvonal, ami magával vonja a helyi gazdaság beindulását, függetlenül attól, hogy akár csak néhány emberről van szó. (KOZÁRI 2009) Az egészség sem elhanyagolható, mert aki sikeres az életben bizonyítottan ritkábban betegszik meg. Ezen kívül meg kell említeni a jó példát, ha mások látják, hogy valakinek jól megy, optimális esetben az irigység helyett követendő példának tekintik és utánozni akarják.

Sajnos ma Magyarországon, a legtöbb településen, a mezőgazdaság biztosítja az egyetlen munkalehetőséget a vidéken élőknek, így a szaktanácsadás sikerességén és a szaktanácsadó képzettségén, felkészültségén nagyon sok múlik.

Alapvető céljain kívül nagyon fontos szerepe van a vidékfejlesztésben is. Ez legfőképpen abban nyilvánul meg, hogy közvetve segít a vidéki népesség megtartásában. Az az ember, aki eredményesen gazdálkodik vidéken, már nem akar elköltözni távoli városokba, vagy még rosszabb esetben külföldre, hanem igyekszik helyben megteremteni a jövője szempontjából fontos egzisztenciát. Amennyiben jól él, biztosan azt próbálja tanítani a gyermekeinek, hogy ők is folytassák ezt az életformát és talán sikerül meggyőzni a földtől és természettől egyre távolabb kerülő fiatalokat arról, hogy ez nekik is biztos megélhetés lesz a jövőben. *Így hát nem választhatjuk külön a vidékfejlesztéstől, mert nagyobb lehetőség rejlik benne ezen a téren, mint azt sokan gondolnák.*

2.3. A mezőgazdasági szaktanácsadás, szaktanácsadó szolgálat jelentősége

Azért van szükség a korszerű mezőgazdasági szaktanácsadásra és ezen belül a szaktanácsadó szolgálatra, mert egy gazda egyedül nem képes megbirkózni a gazdaságban, társadalomban zajló gyors változásokkal. (KOZÁRI 2000) A technika/technológia folyamatosan megújul, korszerűsödnek a felhasznált munkaeszközök (erő –és munkagépek), változnak az adózási, foglalkoztatási szabályok, törvények, egyfolytában új vetőmagok és műtrágyák kerülnek piacra, amit egy embernek szinte lehetetlen feladat követni. Itt kerül előtérbe a szaktanácsadás és legfőképpen mondjuk ki, maga a szaktanácsadó, aki az agráriumban kellő szaktudással, széleskörű ismeretekkel és természetesen megfelelő motivációval kell, rendelkezzen ahhoz,

hogy segítségére lehessen a termelő gazdáknak.(A.W.VAN DEN BAN & H.S. HAWKINS 1996)
Közülük kit a fennmaradásban, kit profitmaximalizációban támogasson. A lényeg, hogy aki hozzá fordul, úgy érezze, hogy van/volt értelme az információ átadásnak és ezt a saját gazdaságában, hasznában, sikerességében is megtapasztalhatta.

2.4. A mezőgazdasági szaktanácsadás változatai:

- Állam által támogatott szaktanácsadási rendszerek:
 - többcélú (általános) szaktanácsadás,
 - integrált szaktanácsadás,
 - képzési és látogatási szaktanácsadás,
 - oktatási intézményekre (pl. egyetemekre) alapozott szaktanácsadás,
 - ügyfélre (egy célcsoportra) alapozott szaktanácsadás,
- Gazdaszervezetek által végzett szaktanácsadás
- Kereskedelmi célú szaktanácsadás:
 - termékre alapozott szaktanácsadás
 - alapanyag- és eszközellátáshoz kapcsolódó szaktanácsadás
- Magán szaktanácsadás (KOZÁRI 1993)

A szaktanácsadás gyakorlati változatai

A központilag meghatározott stratégián kívül, ha egy szaktanácsadó szervezet úgy dönt, hogy egy adott terület mezőgazdaságát fejleszteni kell, két lehetőség közül választhat:

- a terület kisszámú, jól működő nagytermelőjével működik együtt, akik a kibocsátás jelentős részéért felelősek, vagy
- a kistermelőkre koncentrál, akik kevés érdeklődést mutatnak a korszerű módszerek alkalmazásában

A szaktanácsadás két gyakorlati változata ismert:

- a Problémamegoldó szaktanácsadás és
- a Problémamegelőző szaktanácsadás

A problémamegoldó szaktanácsadás esetében a probléma már kialakult, tehát itt konkrétan adott a feladat, amire reagálni kell. Ez jellemző túlnyomórészt a hazai szaktanácsadásban is. A problémamegelőző szaktanácsadásnál a hangsúly a megelőzésen van, amit oktatással, a gazdák ismereteinek bővítésével igyekeznek megoldani. (KOZÁRI 2009)

2.5. Szaktanácsadástan

A szaktanácsadástan egy olyan tudomány, amely segíti a szaktanácsadót és a gazdákat, hogy minél többet tudjanak meg azoknak a problémáknak a valós természetéről, amelyekkel munkájuk során szembe találják magukat.

(A.W.VAN DEN BAN & H.S. HAWKINS 1996)

A szaktanácsadástanban testesül meg minden fontos dolog, ami a szaktanácsadáshoz köthető. Tulajdonképpen egy stratégiát határoznak meg benne, bizonyos kérdésekre keresnek válaszokat, amit a szaktanácsadó szervezetek és ezen belül a szaktanácsadók is követhetnek. Aprólékosan taglalhatják azokat a kérdéseket, hogy hogyan is épüljön fel egy szaktanácsadó szolgálat és milyen módon működjön tovább. Megtervezik a költségvetést, hogy fenntartható módon működhessenek tovább, együttműködési célkitűzéseket határoznak meg más szervezetekkel. A szervezet vezetői kialakítják az állomány összetételét, hogy milyen szakemberekre van szükség adott feladat végrehajtásához. Eldöntik, hogy milyen formában és milyen réteget fognak elsődlegesen megcélózni a szaktanácsccsal. Megválaszolnak olyan kérdéseket, hogy egy szaktanácsadónak mi is legyen a feladata, meddig mehet el a gazdák befolyásolásában azért, hogy elérje a központilag kitűzött célokat. A termelők milyen jellegű problémáira próbáljon először is megoldást találni és milyen eszközökkel, közvetlenül, vagy közvetve avatkozzon be a termelésbe. (A.W.VAN DEN BAN & H.S. HAWKINS 1996)

Ezekon kívül rengeteget lehetne még írni magáról a szaktanácsadástanról, mint tudományról, de inkább szeretnék közelíteni a konkrét szaktanácsadáshoz, mint folyamathoz.

2.6. A hazai mezőgazdasági szaktanácsadás története 1892-től 2000-ig

Magyarországon a mezőgazdasági tanácsadás kialakulásának kezdete a középkorra datálható, ezzel nem csak Európában, hanem világszerte is az elsők között említhető Pázmány Péter, aki 1635-ben alapította a Nagyszombati Egyetemet, ahol mezőgazdasági ismereteket is oktattak. Az első igazán hivatalosnak tekinthető szaktanácsadó szervezet 1892-ben jött létre és Tanácsadó Bizottság néven működött. Főként a mezőgazdasági szakoktatás intézményre támaszkodva végezte feladatát.

A két világháború között a kisbirtokos gazdálkodók jelentős állami támogatásban részesültek. (SOLTÉSZ 2000) 1945. után erősen centralizálttá vált a szaktanácsadás, megalakulnak a szövetkezetek és ebben az érásban képzik a szakembergárdát is.

A XX. század Magyarország s talán az egész világ számára mozgalmasabb volt, mint az emberiség egész addigi történelme. A mezőgazdaságban az 1950-esévek végén és az 1960-as évek elején történtek olyan változások, amelyek hosszú időre meghatározták a mezőgazdaság, a vidék és talán az ország fejlődésének irányát. Ettől az időszaktól kezdődött a mezőgazdaság kollektivizálása, jöttek létre és erősödtek meg a mezőgazdasági nagyüzemek, és ekkor teremtdött meg a feltételrendszere annak, hogy az intézményesen szervezett szaktanácsadói munka beinduljon. Ebben az időszakban (1965-től) a szaktanácsadást kimondottan a nagyüzemekre alapozták, karöltve az agrár-felsőoktatási intézményekkel, kutatóintézetekkel, és úgy tűnt sikeresen. Emelkedtek a hozamok és jövedelmezőbb lett a termelés, eredményesen alkalmaztak új, korszerű eljárásokat a termelésben. (VARRÓ 1979)

1968. április 25-én megalakult az Országos Mezőgazdasági Szaktanácsadási Bizottság (OMSZB), ami végre teljesen intézményes keretek közé fogta a szaktanácsadást. Egyik jó példája, hogy szabályozta ki kerülhet a Központi Szaktanácsadói Címjegyzékbe. Ebben az időszakban a kistermelőket még az állami gazdaságok, a termelőszövetkezetek és nagyon ritkán a termelési rendszerek szakemberei látták el a szükséges információkkal. (PAPP 1993)

A rendszerváltástól az állam folyamatosan figyelemmel kísérte a nyugati országok szaktanácsadását, itthon pedig pályázatot írtak ki arra, hogy vezető szakemberek véleményezzék egy kialakítandó, egységes szaktanácsadói rendszer létrehozását.

Az agrárkamarák képviselői által készített tanulmányok azt hangsúlyozták, hogy a szaktanácsadói szolgálatot nem lehet szétválasztani az érdekképviseleti szervektől. (CSATÓ 1991) A mezőgazdasági szaktanácsadás szabályozására 1993. márciusában került sor. Ekkor jelent meg a földművelésügyi miniszter 10/1993. /III.17 / FM rendelete, amely a Szaktanácsadói Névjegyzék bevezetéséről rendelkezett. (TÓTH 2005) 1994-től folyamatos próbálkozások voltak a rendszer tökéletesítésre. (KÁRPÁTI 1994) Létrehozták a Falugazdász hálózatot, hogy közelebb kerüljenek a kisebb gazdákhhoz is, majd megszüntették, végül 1998-ban ismét létrehozták. Ezt az időszakot a tanácsadói hálózat szárnyainak bontogatásának is nevezhetnénk. (ENESE 1997)

Az évek során folyamatosan nőtt a szaktanácsadó szervezetek és az általuk foglalkoztatott szaktanácsadók száma is.(1. táblázat)

A szaktanácsadó szervezetek és a szaktanácsadók számának alakulása 1968-89 között hazánkban

Megnevezés	Év			
	1968	1976	1983	1989
A szaktanácsadó szervezetek száma	74	193	213	225
A szaktanácsadók száma	2100	5170	6200	7100

1. Táblázat

(Forrás: Kozári 2009)

Ekkor jöttek létre, egyes kimagasló teljesítményű gazdaságokon belül, az ún. termelési rendszerek, amik mind a szellemi, mind a fizikai újítások koncentrációjában és alkalmazásában élen jártak. Ezek képviselték az akkori mezőgazdasági termelés csúcspontját, itt koncentrált a tanácsadás is. (OROSZ & FÜR & ROMÁNY 1996)

A XX. század végére előtérbe kerültek a központilag támogatott vidékfejlesztési programok, - így már nem csak közvetlenül a mezőgazdasági termelés volt az egyetlen szaktanácsolható terület -, amik lehetővé tették a mezőgazdasági szaktanácsadók megjelenését és egyéni munkáját. (KOZÁRI 2009)

2.7. Mi indokolja a szaktanácsadás szükségességét

Egyszerűen megválaszolva azt mondhatnánk, hogy a kiszámíthatóbb jövő.

Amint a következő táblázat mutatja, a mezőgazdaság komoly részt képvisel a nemzetgazdaságon belül. (2. táblázat) Nem csupán a GDP termeléséhez járul hozzá, hanem közvetlenül a foglalkoztatáshoz is. Igaz ez az arány sajnos az elmúlt éveket tekintve csökkenő tendenciát mutat, de számba kell vennünk a közvetett hatást, amit segítő családtagok és idénymunkások jelentenek, vagyis akik nem állandó foglalkoztatásban állnak.

A mezőgazdaság részaránya a nemzetgazdaságon belül

Év	A mezőgazdaság részaránya			
	a bruttó hazai termék(GDP)	a bruttó hozzáadott érték	a beruházásban	a foglalkoztatásban %
	termelésében			
1995	7,2	8,5	2,9	8,0
2000	5,0	5,9	4,7	6,6
2004	4,4	5,1	4,3	5,3
2010	3,0	3,6	4,8	4,5
2011	3,9	4,6	5,6	4,9
2012	4,0	4,7	5,8	5,2
2013	4,0	4,8	5,7	4,9

2. Táblázat

(Forrás: KSH alapján saját szerkesztés)

A gazdálkodók végzettség szerinti megoszlása

Év	Mezőgazdasági képzettség %-ban				
	Nincs	Gyakorlati tapasztalat	Alapfok	Középfok	Felsőfok
Összes egyéni gazdaságban					
2003	8,5	79,1	4,8	5,5	2,1
2005	7,8	79,8	4,9	5,6	1,9
2007	11,2	75,6	5,7	5,6	1,8
2010	9,1	76,8	5,3	6,1	2,7
Értékesítésre termelő gazdaságokban					
2003	4,7	67,5	8,0	12,1	7,6
2005	4,9	68,5	8,8	12,2	5,5
2007	6,3	65,3	9,9	12,5	6,0
2010	4,6	64,3	9,6	13,6	7,8

3. Táblázat

(Forrás: Székely Erika 2011 alapján saját szerkesztés)

Meg kell jegyezni, hogy egy 2010-es felmérésben az emberek nagyobb része azért a gyakorlati tapasztalatra hivatkozott (90%-ban) és nem úgy nyilatkozott, hogy nincs semmilyen végzettsége. (3. táblázat) Sokan ezt szégyellik, és nem vállalják fel. Mégis a legtöbben sajnos elégedettek a tudásukkal. (SZÉKELY & PÁLINKÁS 2007)

Ez a táblázat jól mutatja, hogy a gazdák nagyobb része képzetlen és inkább gyakorlati tapasztalataira hagyatkozik, ahogy ezt több kutatás is megerősíti. (SZÉKELY & HALÁSZ 2010) Történt némi javulás, de az inkább a gazdasági szervezetekben (pl. Kft-k) dolgozókra vonatkozik. Az egyéni gazdaságokban még mindig nagyon alacsony a szakképzett gazda. Sokuk kényszervállalkozó, ami egyszer öröklés útján alakult ki, másszor nem lévén jobb könnyelműen belefognak az emberek, de nem mindenki születik földművesnek és állattenyésztőnek.

Azért tartottam fontosnak ezeket az adatokat összegyűjteni, hogy látható legyen milyen fontos is a mezőgazdaság az ország életében. (LŐKÖS 2000) Ha hozzávesszük a csupán gyakorlati tapasztalatokkal rendelkező gazdálkodók magas számát feltehetünk egy kérdést: Meddig tartható fenn mindez? Értem ez alatt azt, hogy egy idő után elérjük azt a szintet, ahonnan már képzés nélkül nincs hová fejlődnie ennek a rétegnek és ez jó esetben a mezőgazdasági termelés stagnálását, rosszabb esetben csökkenő hozzájárulást a GDP-hez hozhat magával.

A képzetlen gazdáknak segíteni kell abban, hogy korszerűen, hatékonyabban gazdálkodhassanak, használják fel a forrásokat és ez csak az oktatás, tanácsadás útján valósulhat meg. Más módon rövid időn belül lemaradnak az Uniós gazdátársakkal való versenyben, illetve még nagyobb lesz a fejlettségbeli különbség az agrárágazatokban. (KULCSÁR 2008)

2.8. Szaktanácsadásunk 2000. után, változások és finanszírozás

1999-től a szaktanácsadás normatív támogatásra ez évtől csak azok a mezőgazdasági termelők voltak jogosultak, akiknek éves árbevétele meghaladja az 500.000,- Ft-t, de nem haladja meg a 30 millió forintot. Az előző évi rendeletet kissé módosítva az Európai Unióban bevett gyakorlatnak megfelelően a tárgyév január 1-jén 40. életévét még be nem töltött, és egyéni agrárvállalkozói igazolvánnyal rendelkező gazdálkodó – az éves árbevételtől függetlenül - a szaktanácsadóval kötött szerződés szerinti díj 75%-t igényelhetette támogatásként. Azok a regisztrált termelők, akiknek az éves árbevétele nem érte el az ötszázezer forintot 1999-től csoportos formában kaphattak ingyenes szaktanácsadást. Ekkor még a Földművelésügyi Minisztérium finanszíroz. Tanácsadást a falugazdászok adnak karöltve a névjegyzéki szaktanácsadókkal.

A Névjegyzékben szereplő szaktanácsadók továbbképzése szükségessé tette a Szaktanácsadói Névjegyzékről szóló rendelet alapvető megváltoztatását. A térítésmentes, csoportos szaktanácsadás 2003-ban az egy millió Ft árbevételt el nem érő gazdák számára továbbra is folytatódott.

Az FVM és a Magyar Agrárkamara között 2003. január 28-án létrejött megállapodás jelentős változásokat eredményezett a szaktanácsadásban. A megállapodás alapján a Magyar Agrárkamara és a megyei agrárkamarák közfeladatként felvállalták a hazai termelők Európai Unió felkészítését. A megállapodás értelmében a kamarai tanácsadók, a kamarai tagságtól függetlenül, térítésmentesen nyújtanak szakmai segítséget a gazdáknak. (TÓTH 2005)

2003-ban komoly viták folytak a finanszírozásról, amit a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériumtól vártak, a szaktanácsadók képzését, pedig a felsőoktatási intézmények végeznék el. (MAGDA 2003)

2004-ben a szaktanácsadási feladatok ellátásához igénybe vehető támogatások körét és mértékét az agrártámogatások általános szabályait meghatározó Kormány rendelet (6/2004. (I.22.) figyelembe vétele mellett, az éves agrárköltségvetés lehetőségének függvényében, a 25/2004. (III.3.) FVM rendelet határozza meg.

A rendeletek alapján támogatás az alábbi szaktanácsadással összefüggő feladatokra adható:

- a mezőgazdasági termelőknek nyújtott szaktanácsadás díjának támogatása,
- a gazdálkodás eredményességét segítő ismeretátadásnak a támogatása,
- farmgyakornoki programok, külföldi tapasztalatszerzés megvalósítása,
- a K+F feladatok közül
- a gazdaságorientált ágazati kutatások,

- az agrártermelés innovációs hátterének biztosítását megalapozó kutatások.

2004-től felemelték a térítésmentes csoportos szaktanácsadásra jogosító éves árbevétel felső határát, továbbá módosították a szaktanácsadói díj támogatásának igénybevételéhez megállapított árbevétel kategóriákat is. (MAGYAR KÖZLÖNY 2004)

Végül eljutottunk az agrárszaktanácsadás átalakításához, ami 2005 őszén kezdődött – EU 2003 őszén hatályba lépett rendeleteiben foglaltak szerint. Célja a gazdálkodók igényeinek megfelelő és lehetőségeiket figyelembe vevő, könnyen és olcsón igénybe vehető, magas színvonalú, egységes szolgáltató rendszer működtetése, mely megfelel a 2007. január 1-től kezdődően minden tagország által kötelezően működtetendő Mezőgazdasági Tanácsadó Rendszerrel szemben támasztott követelményeknek is. (PETŐ 2007)

Ez azért volt fontos, mert a jelenleg különböző szervezeti keretek között folytatott agrárszaktanácsadási tevékenységet egységes szervezési, ellenőrzési, finanszírozási rendszerbe kellett integrálni és különválasztani a hatósági funkcióktól. (SZÉKELY 2011)

Létrejött a hárompólusú tanácsadási rendszer:

- ügyfélszolgálati tanácsadás
- mezőgazdasági szaktanácsadás (Farm Advisory System)
- vidékfejlesztési tanácsadás

Az Ügyfélszolgálati tanácsadás a falugazdászok és az NVT tanácsadók által az agrártermelők számára nyújtott ingyenes, közhasznú tanácsadási szolgáltatás új szervezeti keretben való továbbfolytatása.

A Mezőgazdasági szaktanácsadás eleget tett az 1782/2003/EK rendelet értelmében 2007. jan. 1-től kötelezően működtetendő Mezőgazdasági Szaktanácsadási Rendszerrel (Farm Advisory System) szemben támasztott követelményeknek.

A Vidékfejlesztési szaktanácsadás a kötelezően felállítandó Nemzeti Vidéki Hálózat (NVH) keretében valósult meg. (PETŐ 2007)

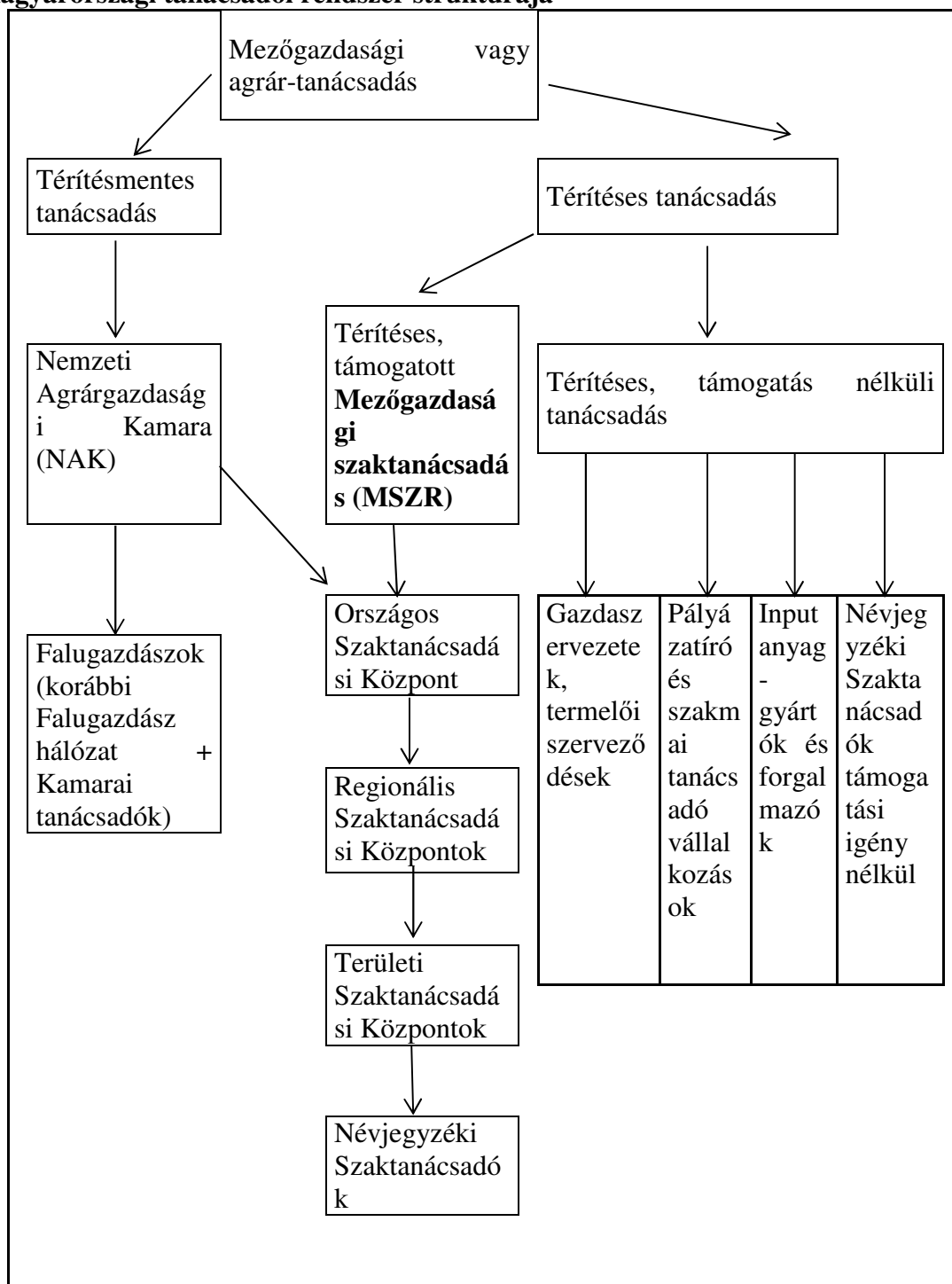
Az EU csatlakozásunkat követően az igényelhető szaktanácsadási támogatásokat azok a gazdálkodók vehetik igénybe, akik az FVM rendelet szerinti „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot”, illetve „Helyes Gazdálkodási Gyakorlat” feltételrendszere szerint folytatnak termelést.

Magyarországon jelenleg is a 73/2007. (VII. 27.) FVM rendelet definiálja a mezőgazdasági szaktanácsadás rendszerét, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a szaktanácsadási szolgáltatások igénybevételéhez nyújtandó támogatások részletes feltételeit pedig az 52/2007. (VI. 28.) FVM rendelet tartalmazza. (MVH KÖZLEMÉNYEK 2012)

2.8.1. A magyarországi tanácsadói rendszer struktúrája

Hazánkban a mezőgazdasági tanácsadás több formája működik párhuzamosan egymás mellett. (4. táblázat)

A magyarországi tanácsadói rendszer struktúrája

4. Táblázat

(Forrás: Székely Erika 2011 alapján saját szerkesztés)

2.8.2. Röviden a hazai szaktanácsadás menetéről:

Az 1. lépés, hogy a gazdálkodó a Területi Szaktanácsadási Központtal (TSZK) köt szolgáltatási szerződést, majd a Szaktanácsadói Névjegyzékben szereplő szaktanácsadóval állapodik meg a szolgáltatás igénybevételéről. A szaktanácsadó ellátja a feladatát. Az ügyfelek támogatási kérelmeit a TSZK összesítve nyújtja be az illetékes Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal kirendeltségéhez. Az ügyfél általánosan szintén a szaktanácsadó közreműködésével nyújtja be és igényli vissza a szaktanácsadási támogatás összegét. Jelenleg támogatásra csak az az ügyfél jogosult, aki a TSZK-val szerződést kötött. (NAKVI KÖZLEMÉNYEK 2013)

2.8.3. A szaktanácsadás finanszírozása:

Finanszírozás tekintetében az ingyenes gazdatámogatást, azaz az ügyfélszolgálati tanácsadást a falugazdász hálózattal korábban az állam finanszírozta a Vidékfejlesztési Minisztériumon keresztül. Jelenleg (2014.januártól) a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara keretein belül működik tovább a hálózat együtt a korábbi Kamarai tanácsadókkal. (NAK Közlemények) A kamarai tagdíjak mellett továbbra is állami finanszírozás tartja fenn a most már általánosan falugazdászokból álló szervezetet. A vidékfejlesztési tanácsadás és a Mezőgazdasági Szaktanácsadási Rendszer finanszírozása az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program intézkedéseinek keretében valósult meg, amit az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) biztosít kiegészülve nemzeti forrással. A 2007-2013 közötti ciklusban 5 milliárd eurónak, a mindenkori árfolyam függvényében mintegy 1300 milliárd forintnak megfelelő támogatás volt lehívható, jórészt az agrárium versenyképességét javító, a természeti és a vidéki épített környezet értékeinek megőrzését célzó, illetve térségi gazdaságélénkítési beruházásokra.

A 2014-2020-as támogatási ciklusban 13 milliárd forintot különítenek el a szaktanácsadás támogatására, ami közel duplája a korábbi ciklusban biztosított összegnek. A korábbi 40.000 támogatási szerződés helyett, 50.000 db-ra számítanak. (DR. MEZEI DÁVID HELYETTES ÁLLAMTITKÁR ELŐADÁSA 2014)

2.9 A mezőgazdasági szaktanácsadás intézményrendszere, Mezőgazdasági Szaktanácsadási Rendszer (MSZR) struktúrája

- Országos Szaktanácsadási Központ (OSZK)
- Regionális Szaktanácsadási Központ (RSZK)
- Területi Szaktanácsadási Központ (TSZK)

- Szakmai Szaktanácsadási Központ (SZSZK)
- Szaktanácsadó
- Gazdálkodó

Országos Szaktanácsadási Központ (FVM VKSZI, majd NAKVI, jelenleg NAK) ellátja:

- a mezőgazdasági szaktanácsadók képzésének, továbbképzésének és vizsgáztatásának szervezését,
- a mezőgazdasági szaktanácsadók munkájának értékelésével összefüggő feladatokat,
- az irányító hatóság nevében és megbízása szerint, a területi szaktanácsadási központok szaktanácsadási tevékenységének ellenőrzésével kapcsolatos feladatokat,
- az Országos Szaktanácsadási Bizottság titkársági feladatait,
- a mezőgazdasági szaktanácsadók munkáját segítő informatikai rendszer működtetését, valamint
- az Európai Unió tagországainak mezőgazdasági szaktanácsadó szervezeteivel kapcsolatot létesít és tart fenn, a nemzetközi kapcsolatok keretében képviseli a magyar mezőgazdasági szaktanácsadást.

Regionális Szaktanácsadási Központok, (RSZK) az ország különböző régióiban található agráregyetemek a következő feladatokat látják el:

- a régió határain belül elősegítik a területi szaktanácsadási központok szaktanácsadási munkáját, tevékenységét,
- a régióban naprakész, régió-specifikus információkkal látják el a területi szaktanácsadási központokat és elősegítik a szaktanácsadók és az ügyfelek kapcsolatteremtését,
- az Országos Szaktanácsadási Központtal együttműködve végzik a szaktanácsadók rendszeres képzését és továbbképzését a régióban,
- közreműködnek a területi szaktanácsadási központok kijelölésével kapcsolatos eljárásában,
- részt vesznek a szaktanácsadók és területi szaktanácsadási központok tevékenységének folyamatos értékelésében,
- együttműködnek az adott régió köztisztviselői és szakmai érdek-képviselői szervezeteivel és más civil szervezetekkel,
- kapcsolatot tartanak a szakmai szaktanácsadási központokkal, valamint a mezőgazdasági ismeretátadási és információs rendszer többi tagjával.

Szakmai Szaktanácsadási Központok

Az agrár kutatóhelyeken, fejlesztő és szolgáltató helyeken, valamint egyetemi továbbképzési helyeken létrehozott – az ország egész területén szolgáltató – szervezetek, amelyek a saját szakterületükön a speciális problémák megoldásához nyújtanak segítséget a TSZK-k és a szaktanácsadók számára.

A Területi Szaktanácsadási Központokat (TSZK) pályázat alapján az irányító hatóság jelölte ki. Feladataik a következők:

- a mezőgazdasági termelők és erdőgazdálkodók igényei alapján szaktanácsadási szolgáltatást nyújtanak, polgári jogi szerződés keretében szervezik és irányítják a szaktanácsadóinak a munkáját, kapcsolatot tartanak a témaspecialistákkal, a szakmai szaktanácsadási központokkal, támogatják azok munkáját,
- az RSZK-ból érkező információt szükség szerint továbbítják a szaktanácsadók felé,
- összegyűjtik, értékelik és továbbítják a szaktanácsadói tevékenység során keletkezett, e rendeletben, valamint az 52/2007. (VI. 28.) FVM rendelet által előírt adatokat,
- együttműködnek a helyi, kistérségi, köztestületi és szakmai érdek-képviselői szervezetekkel,
- a mezőgazdasági szaktanácsadás minőségének biztosítására megfelelő szabályozást alakítanak ki,
- munkájuk során gondoskodnak az etikai normák betartásáról,
- teljesítik az 1782/2003/EK, valamint az 1974/2006/EK rendeletben a szaktanácsadást szolgáltató szervezetre vonatkozóan meghatározott követelményeket,
- az Országos Szaktanácsadási Központ által meghatározottak szerint évenként írásos beszámolót készítenek az előző évi szaktanácsadási tevékenységről, és azt elektronikus úton vagy gépi adathordozón minden év február 28-ig benyújtják a székhely szerint illetékes RSZK-hoz,
- a teljesített szaktanácsadási szolgáltatás minden eseményét naplóban rögzítik, amelyet a szolgáltatást igénybe vevő aláírásával igazol,
- a nyújtott szaktanács lényegi elemeit írásban is átadják a szolgáltatást igénybe vevő mezőgazdasági termelőnek vagy erdőgazdálkodónak,
- ATSZK a szaktanácsadási szolgáltatásról vezetett naplót, valamint a szaktanácsok írásba foglalt dokumentumait legalább öt évig kötelesek megőrizni és az FVM VKSZI ellenőreinek kérésére bemutatni.

2007-ben 84 Területi Szaktanácsadási Központ alakult. Jelenleg az akkreditált TSZK-k száma 82, 908 szolgáltatási végponttal 1489 megállapodott szaktanácsadóval. (A rendszer nem tiltja, hogy egy szaktanácsadó több szaktanácsadási szervezettel is szerződést kössön, így a jelenlegi rendszerben dolgozó szaktanácsadók száma 1000 körülire tehető.) (FÜSI 2009)

2.10. A szaktanácsadás támogatása

2007. január 1-től a tanácsadást igénybe vevő termelő csak akkor jogosult a tanácsadói szolgáltatási díj 80%-ának visszaigénylésére, ha komplex szolgáltatást nyújtó és a nemzeti hatóság által akkreditált tanácsadó szervezet szolgáltatását vette igénybe, ezért a szaktanácsadóknak ezekkel a szervezetekkel (Regionális Szaktanácsadási Központ, Területi Szaktanácsadási Központ) kell valamilyen munkavégzésre irányuló jogviszonyban együttműködni.

A támogatás mértéke ügyfelenként nem haladhatja meg a szaktanácsadási szolgáltatásonként elszámolható összes kiadás (min. 40 000 Ft) 80%-át.

Egy ügyfél évente legfeljebb 700, a teljes támogatási ciklusban 1500 eurónak megfelelő támogatást kaphat.

2.10.1. Az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból a szaktanácsadási szolgáltatások igénybevételéhez nyújtandó támogatás

A támogatás célja a szaktanácsadási szolgáltatások igénybevételéhez nyújtott támogatás révén a kölcsönös megfeleltetés és a munkahelyi biztonsági követelmények betartásának elősegítése, valamint a gazdálkodás összteljesítményének javítása.

Támogatás az alábbi célterületekre irányuló, a Területi Szaktanácsadási Központ által nyújtott szaktanácsadási szolgáltatások után vehető igénybe:

- a) a kölcsönös megfeleltetés előírásainak való megfelelés
- b) a közösségi jogszabályokon alapuló munkahelyi biztonsági előírások betartása
- c) a gazdálkodás összteljesítményének javítása.

A támogatás igénybevételéhez kapcsolódó szaktanácsadási szolgáltatásnak legalább az a) és b) pont szerinti célterületre ki kell terjednie. A támogatás igénybevételére jogosult a mezőgazdasági termelő, az erdőgazdálkodó, és a kertészeti termelő.

Az ügyfél a támogatási kérelmét a Területi Szaktanácsadási Központ integrált rendszerén keresztül nyújthatja be. Kifizetési kérelmet az az ügyfél nyújthat be, aki rendelkezik az MVH által kibocsátott, a szaktanácsadási szolgáltatások igénybevételéhez nyújtandó támogatási kérelmet jóváhagyó támogatási határozatával. Az ügyfél legkésőbb a támogatási határozat keltétől számított 10. kifizetési kérelem benyújtási időszakban nyújthatja be utolsó kifizetési

kérelmét az adott támogatási határozattal odaítélt összegre vonatkozóan. (MVH KÖZLEMÉNYEK 2012)

2.11. A mezőgazdasági szaktanácsadás sikeressége

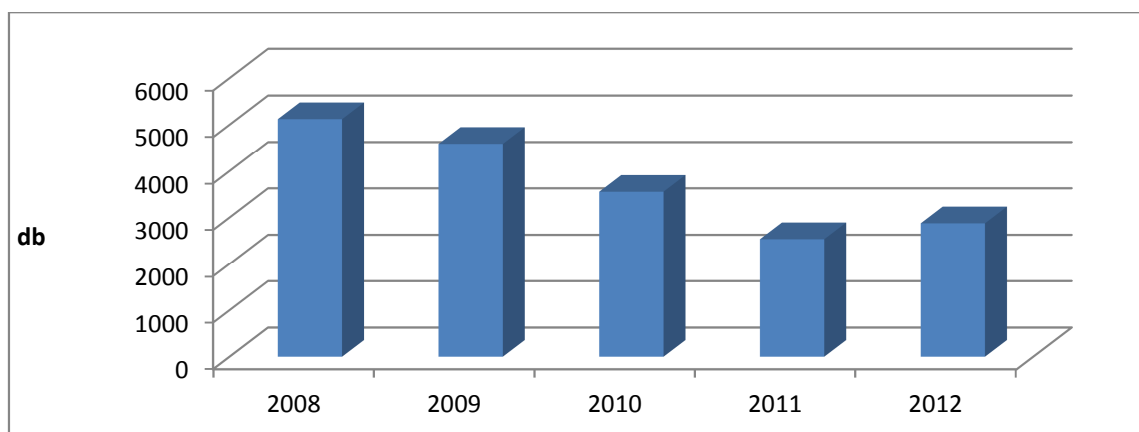
A szaktanácsadás igazán úgy lehet sikeres, ha folyamatosan együttműködik a kutatással és a szakképzéssel. (CSER 2001) Az új dolgokat el kell juttatni a gazdákhöz és meg is kell őket tanítani azok használatára. Ez csak erős összefogással, központilag is támogatott, megfelelő finanszírozással lehetséges, ami természetesen annak a függvénye, hogy a döntéshozók milyen forrásokat biztosítanak az egyes részeknek.

A fentebb említett három dolog, mint kutatás, szakképzés és szaktanácsadás csak egymást erősítve képes igazán sikeres, a piacon is versenyképes, felelősségteljes gazdátársadalmat létrehozni.

Némely országban, ahol a fölöslegek nagyobb költséget okoznak az állami költségvetésnek, fontosabb dolog a költségek csökkentése, mint a termelés növelése.(TÓTH 2005)

Ez leginkább a nálunk fejlettebb ipari országokra igaz. Bár hazánkban az Unió előírások elsősorban a minőséget fejlesztene, hogy ez által versenyképesebb legyen a termék, pedig itt a gazdák nagy részének még a termelés növelése is nagy anyagi ráfordításokkal jár, ami pedig eladható lenne a piacon és ez által némi többletforrással számolhatna a termelő.

Sajnálatos tény, hogy akiknek a legnagyobb szüksége lenne a szaktanácsadásra, azok veszik igénybe legkevésbé. Itt legfőképpen az éppen néhány hektáron gazdálkodó, esetleg a mezőgazdasággal csak, mint melléktevékenységgel foglalkozó termelőkre gondolok. Ezen kívül a mezőgazdasági szaktanácsadás utáni támogatási szerződések csökkenő tendenciát mutatnak, ami szintén elkeserítő. (1. ábra)

A szaktanácsadási támogatási szerződések alakulása 2008-2012

1. ábra

(Forrás: MVH adatok alapján saját szerkesztés)

A mezőgazdaságban termelők különböző forrásokból szerzik ismereteiket, amelyeket gazdaságuk ésszerű irányításához, fejlesztéséhez használnak fel.

Ezek a következők lehetnek:

- a többi gazdálkodó
- kereskedelmi cégek (pl. vetőmag- műtrágya forgalmazók)
- nagy integrátorok
- gazdaszervezetek, kamarák
- szaktanácsadók (pl. ügyvéd, könyvelő)
- tömegtájékoztatás (újság, rádió, televízió)

(A.W.VAN DEN BAN & H.S. HAWKINS 1996)

Rengeteg információ jut el hozzájuk többféle formában, amit megszerezni kell, és ki kell választani belőle azt, ami igazán értékes és számukra felhasználható. Ebben szintén nagy segítség lehet a szaktanácsadó, aki segít ebben a mérhetetlen adathalmazban eligazodni.

2.12. A szaktanácsadó feladata, kötelezettsége:

- ellátni a gyakorló gazdákat a rendelkezésre álló legjobb szakmai tudással a termelési módszereket illetően, illetve közgazdasági és értékesítési információkkal;
- közvetlen útmutatást nyújtani speciális helyzetekre vonatkozóan a mezőgazdasági termelés tervezését és végrehajtását illetően;
- képes legyen a szakmai-gazdasági adatok felvételére és feldolgozására, mely az egyéni gazdálkodóknak adandó tanács mindennapos kidolgozásának alapját jelenti;
- képzési tanfolyamok, farmbemutatók és egyéb csoportos módszerek szervezése, lebonyolítása, mely kielégíti a gazdák folyamatos képzési igényeit;
- hatékony kapcsolat teremtése a gazdák és a kutató, illetve kísérleti intézetek között;
- farmviszonyok között képes legyen vizsgálatok, tesztek elvégzésére (pl. talaj- és növényvizsgálatok, gépi beállítások stb.);
- ismernie kell a gazdálkodás ráfordításainak forrásait, a mezőgazdasági termékek piacait, a fejlesztésre felvehető hitelek, kölcsönök forrásait és kondícióit,
- jól kell ismernie a mezőgazdasági politikát, a jogi és pénzügyi szabályozókat és támogatásokat, mindazokat melyek a magángazdálkodókra vonatkoznak. (A.W.VAN DEN BAN & H.S. HAWKINS 1996, KOZÁRI 2009)

3. ANYAG- ÉS MÓDSZER

Dolgozatom vizsgálatait az alábbi hipotézisek köré építettem fel:

- a gazdálkodók túlnyomó része nem hallott a mezőgazdasági szaktanácsadásról és nem is veszi azt igénybe, amennyiben mégis a gazdák nincsenek megelégedve a számukra nyújtott tanácsokkal.
- milyen kapcsolat áll fenn a tanácsadás típusa, a földterület és a gazdálkodási forma között.
- a gazdálkodók a szaktanácsadást, mint ingyenes tanácsadást értelmezik.
- a gazdaságok mérete alapvetően determinálja a gazdálkodáshoz szükséges információk körét, minél kisebb egy gazdaság annál alulinformáltabb és motiválatlanabb

A dolgozatom elkészítése során a következő vizsgálati módszereket alkalmaztam:

- primer kutatás (kérdőív)
- szekunder kutatás
- SWOT analízis

3.1. Primer-kérdőíves kutatás

A kérdőíves kutatás egy kvantitatív kutatási módszer, egy olyan standard adatgyűjtés, amely során egy formális kérdőív segítségével szerzi meg a kutató a számára releváns információkat a megkérdezettektől. A válaszadók előtt ismeretes a kutatás célja. A megkérdezés történhet telefonos (hagyományos vagy CATI), személyes (otthon, közterület vagy CAPI), postai és elektronikus (e-mail vagy internet) úton.

A kérdőívezést nagyrészt személyesen végeztem, így lehetőségem nyílt meghallgatni a gazdákat a témával kapcsolatban és segítséget is nyújtottam a kitöltésben. Természetesen tartózkodtam a befolyásolástól, mert az rontaná a független eredményeket.

Elkészítésekor igyekeztem zárt kérdéseket megfogalmazni. Ennek előnye, hogy egyszerűbb és gyorsabb a feldolgozás, kiértékelés. A kérdésekre adható válaszoknál arra törekedtem, hogy minél több lehetőséget kínáljak a kitöltőnek. A zárt kérdések hátránya, hogy a válaszadó nem tudja saját álláspontját kifejezni valamely témával kapcsolatban. Azért fontos, hogy megfelelő keretek között irányított legyen a kérdőív, mert a nyitott kérdéseknél elterelődhet a figyelem a dolgozat központi témájáról. *A mintavétel természetesen véletlenszerű volt, hogy ne zavarja az objektivitást.*

Összesen 52 kérdőívet osztottam szét. Ezek közül 32 darab került vissza hozzám, illetve lett felhasználható a kutatáshoz. Sajnos néhány kérdőív olyannyira hiányosra sikerült, hogy ki kellett hagynom az összesítésből, mert torzította volna az eredményeket. Tapasztalatom szerint a személyesen végzett kérdőívezés bizonyult a legjobb módszernek, mert akivel személyesen elkezdtük a kitöltést azzal be is tudtuk fejezni. Sajnos a postán és egyéb módon eljuttatott kérdőívek minimális számban kerültek vissza. Ezekre azért volt szükség, mert nem mindenki szeret közvetlenül információt szolgáltatni és ezen kívül, mint tudjuk a gazdálkodók az év minden napján nagyon elfoglaltak.

3.2. Szekunder kutatás, szekunder adatok

A piackutatási módszer azon fajtája, ahol olyan adatokat használunk fel, amit már mások valamilyen más célra korábban összegyűjtöttek. Tehát másodlagos felhasználói vagyunk az adatoknak.

Előnye, hogy könnyebb, gyorsabb összegyűjteni őket, hátránya viszont, hogy nem mindig időszerűek és felhasználásuk sem biztosan egyszerű, mivel nem saját rendszerezésről van szó.

A dolgozatban ilyen módon gyűjtöttem információt általánosan az iskolázottságról és a mezőgazdaság nemzetgazdaságon belüli arányáról, mivel ezek az adatok csak ebben a formában voltak elérhetőek. Segítségemre voltak az MVH nyilvános támogatási adatai és a KSH adatbázisok, mint másodlagos források.

A kérdőíveket Microsoft Excel program segítségével értékeltem ki és végeztem el a statisztikát.

3.3. A SWOT analízis

Lényege, hogy több szempontból megvizsgáljuk, körüljárjuk a témát, ezzel segítve elő a döntésünket. Mind a négy szempontot figyelembe véve alaposan elemeznünk kell a központi témát. A válaszokat illetően nem lehet egyszerű felsorolás, mert akkor nem lenne objektív a döntéshozó, amikor ki kell értékelnie az adatokat.

A SWOT analízis (magyarul GYELV) egy rövidítés, ami a következőkből áll:

- Strengths - Erősségek
- Weaknesses - Gyengeségek
- Opportunities - Lehetőségek
- Threats – Veszélyek

Erősségek: belső tényezők: pozitív dolgok, amik jól működnek és lehet rá befolyás, hogy még jobban működjenek.

Gyengeségek: belső tényezők: olyan dolgok, amik nem jól működnek, de lehet rá befolyás, hogy jobb legyen.

Lehetőségek: külső tényezők: olyan adottságok, amelyeket nem tudunk befolyásolni, de kedvezőek, és rájuk építve kihasználhatjuk az erősségeinket.

Veszélyek: külső tényezők: olyan korlátok, negatív tényezők, amelyeket nem tudunk befolyásolni, és csökkentik a siker esélyeit, kockázatot is jelentenek.

Jelen esetben kutatásaimra alapozva igyekeztem elkészíteni egy SWOT analízist a Mezőgazdasági Szaktanácsadásról, mint szolgáltatásról és táblázatba foglaltam az általam tapasztaltakat. Az elemzést a szolgáltatást igénybevevők helyzetére vonatkozóan készítettem el.

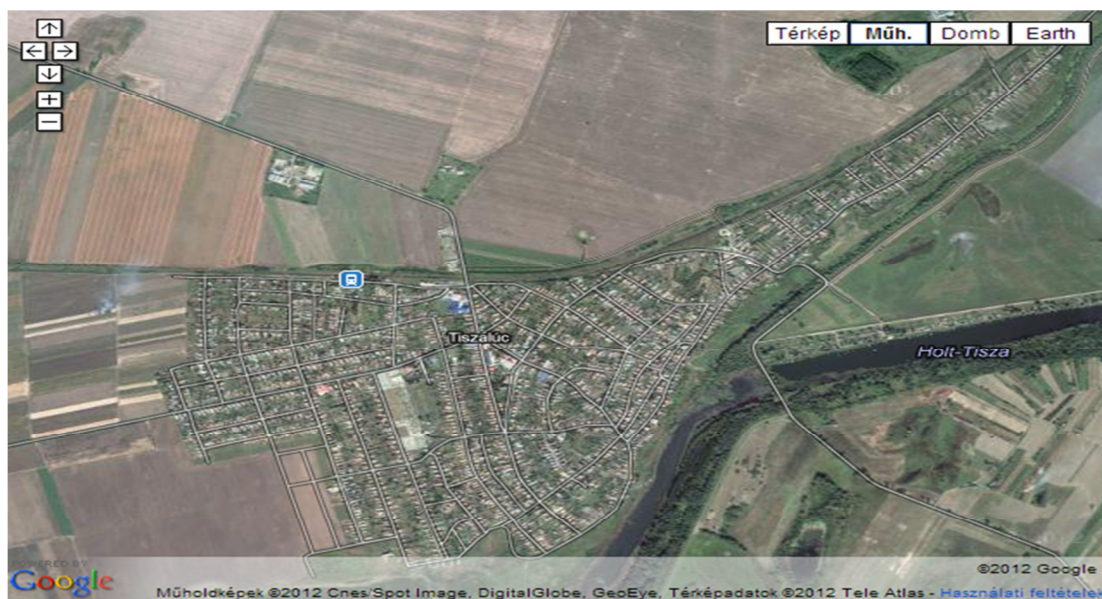
4. EREDMÉNYEK -ÉS ÉRTÉKELEÉSÜK

4.1. A vizsgálati minta terület bemutatása

Dolgozatomban Tiszalúc Nagyközség gazdálkodóit kérdeztem, kérdőíven keresztül, a mezőgazdasági szaktanácsadáshoz fűződő viszonyukról. A válaszadók nagyobb része segítőkészen válaszolt a kérdésekre. A nem személyesen átadott kérdőívek egy része sajnos nem érkezett vissza. A tapasztalatok azt mutatják, hogy akkor a legmagasabb a válaszadási hajlandóság, ha személyesen, a válaszadó kezébe kapja a kérdőívet és a kérdező jelenlétében tölti ki. Igaz így a bizonytalankodók kérdezhetnek a válaszokat illetően és fennáll a befolyásolás lehetősége. Én végig igyekeztem teljesen pártatlan maradni.

Tiszalúc nagyközség Borsod-Abaúj-Zemplén megyében fekszik és a Szerencsi Kistérséghez tartozik. Miskolctól, a megyeszékhelytől 25 km-re fekszik.

Lakossága 5500 fő, melyből legalább 1000 fő munkanélküli. A közműveket tekintve vezetékes ivóvíz-, gáz-, telefon-, korszerű szeméttároló, villamos energia hálózattal ellátott település, a szennyvízcsatorna és a kábeltelevíziós hálózat szervezése folyamatban van.

Tiszalúc műholdképe

2. ábra

(Forrás: Google Maps)

A települést körbevevő terület szinte teljes egészében meg van művelve. (2. ábra)

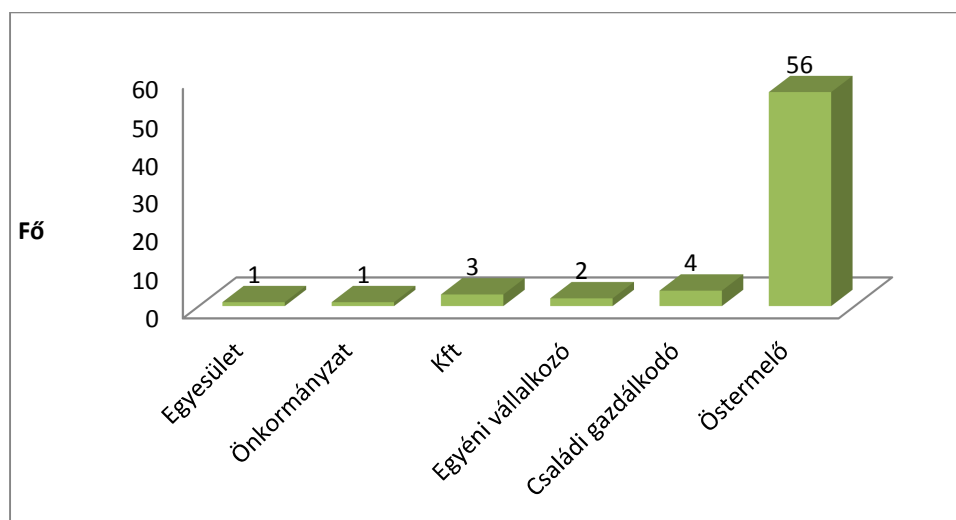
Tiszalúc közigazgatási határán belül kb. 2600 hektár jó minőségű (70%-ban 25 aranykorona értékű) szántó és kb. 650 hektár legelő van. A terület közel 95 %-ban sík és gazdálkodásra alkalmas. Ez az oka annak, hogy az egyébként Észak-Magyarországi régióra jellemző alacsony földárakhoz képest itt talán mégis magasabb áron cserélnek gazdát a földterületek.

4.2. A kérdőíves vizsgálat eredményei

A vizsgálatom során személyesen kerestem fel több szakigazgatási szervet, ahol segítőkész szakemberek különböző anyagokba engedtek betekintést. Ezen kívül, a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal nyilvános adataiból informálódtam.

Ez alapján, Tiszalúcon 232,82 millió Ft Nemzeti- és Európai Unió támogatást fizettek ki 11 különböző jogcímen 67 igénylőnek a 2013-as évben. Ebből az összegből 109,7 millió Ft a Területalapú támogatás összege.(3. ábra)

Azért tartottam ezt fontosnak leírni, hogy látható legyen a helyi agrárpotenciál, illetve a földművelésre ilyen módon fordított összeg, egy úgymond kis település és néhány gazdálkodó esetében.

A különböző támogatást igénylők összetétele Tiszalúcon

3. ábra

(Forrás: MVH adatok alapján saját szerkesztés)

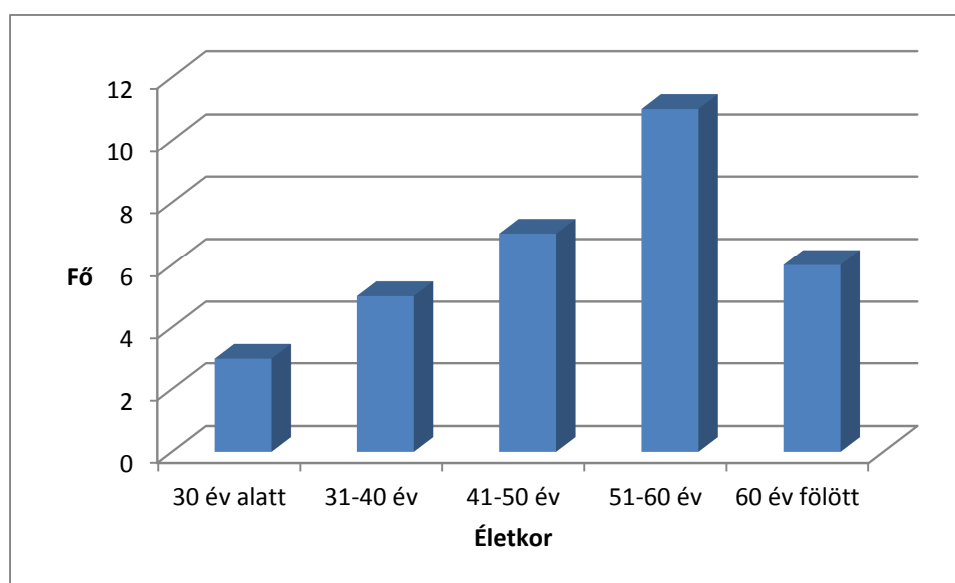
A megkérdezettek a fentebb említett egyének és vállalatok közül kerültek ki.

Meg kell jegyezni, hogy az említett igénylőkön kívül számos magánszemély és vállalkozás folytat mezőgazdasági tevékenységet, különböző formában Tiszalúc közigazgatási határán belül. Jelenleg a kutatás csak a községben lakó- illetve telephellyel rendelkező gazdálkodókat érintette és az adatok feldolgozhatóságának egyszerűbbé tétele miatt nem terjesztettem ki a nem helyi lakosokra.

4.3. A vizsgálati minta jellemzői

Amint a kérdésekből kitűnik az első nyolc kérdést alapozónak szántam. Különösen lényegesnek tartottam az életkort és az iskolai végzettséget, aztán pedig a gazdaság méretét. A

válaszokból jól látszik az a tény, mely országosan is jellemző a gazdálkodók nagyobb részére, vagyis Tiszalúcon is öregszik a gazdatársadalom és sajnos nem túlságosan képzettek. (4. ábra)

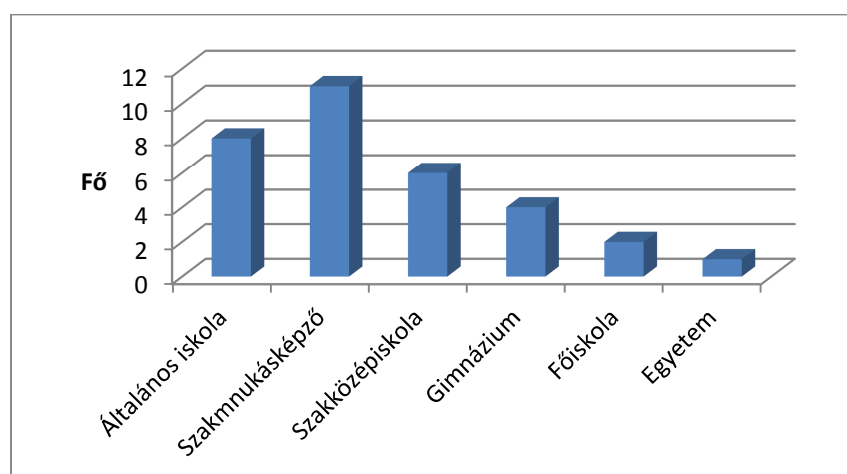

A gazdálkodók korösszetétele

4. ábra

(Forrás: Kérdőíves felmérés alapján saját szerkesztés)

Az alacsony iskolai végzettséget nem hátrányos megkülönböztetésnek szántam, de tudjuk, hogy minél tovább képezi magát valaki, annál szélesebb körű a tudása. A megkérdezettek nagyobb részének pedig biztosan nincs szakmai végzettsége. A hosszú évek gyakorlati tapasztalatai során biztosan egyre hatékonyabbnak érzi magát az ember, de ez nem feltétlenül van így, mivel a gazdálkodó egyszerre több szakterületen is helyt kell, hogy álljon. (5. ábra)

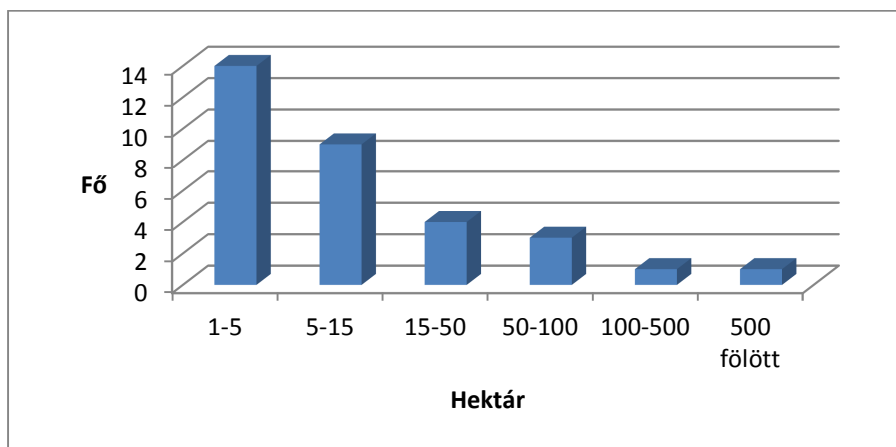

A megkérdezettek iskolai végzettsége

5. ábra

(Forrás: Kérdőíves felmérés alapján saját szerkesztés)

Nagyon fontos kérdés a gazdaság életképességének szempontjából a művelt földterület mérete. Tudvalevő, hogy minél nagyobb egy gazdaság, annál hatékonyabb a termelés volumene. Ez persze nem a végtelenségig értendő és nem is lehet általánosítani. Most nem térnék ki gyógynövényekre, virágra, zöldségre, hanem maradjunk a hagyományos szántóföldi növénytermesztésnél. Vegyük például az itt gazdálkodókat. 23 ember 15 hektárnál kevesebb földet művel, függetlenül attól, hogy saját, vagy bérelt területről van szó. Ez biztosan nem elég ahhoz, hogy csak és kizárólag ebből tartsa fent magát és családját. Esetükben csupán jövedelem kiegészítés a földművelés, vagyis remélhetőleg másodállás. Tapasztalataim szerint a hazai viszonyok között, 40 hektár alatt nem érdemes kizárólag főállásban gazdálkodni. (6. ábra)

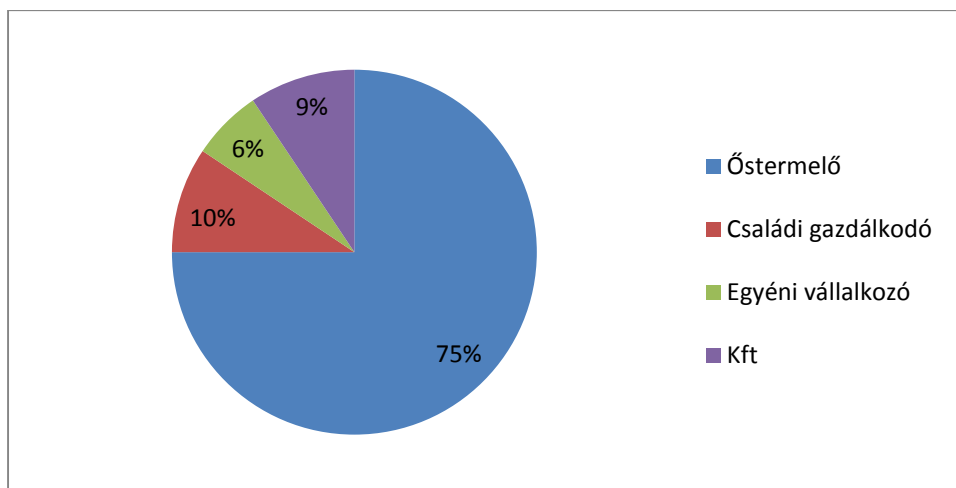
A gazdaságok mérete

6. ábra

(Forrás: Kérdőíves felmérés alapján saját szerkesztés)

Szembevetendő, hogy kis számban vannak köztes gazdaságok, a nagyon kicsik után a jóval nagyobbak következnek. Itt egy szakadék, ami a hiányzó családi gazdaságok miatt tátong az agráriumban.

Következő megállapításom a 24 östermelőre, vagyis a megkérdezettek 75%-ára vonatkozik. (7. ábra) Aki ismeri a gazdálkodókra vonatkozó adózási formákat, annak ez nem meglepetés. A kevés földterületen gazdálkodók szinte kivétel nélkül kistermelőnek számítanak és amennyiben árbevételük egy bizonyos összeghatár alatt marad kedvező adózási sávba esnek. Valószínűleg mindenki ÁFA körön kívüli, vagyis jogosult 12%-os kompenzációs felárra termékének értékesítésekor. Ez a két dolog tehát, ami miatt szívesen maradnak östermelők a gazdák.

A megkérdezettek gazdálkodási formái

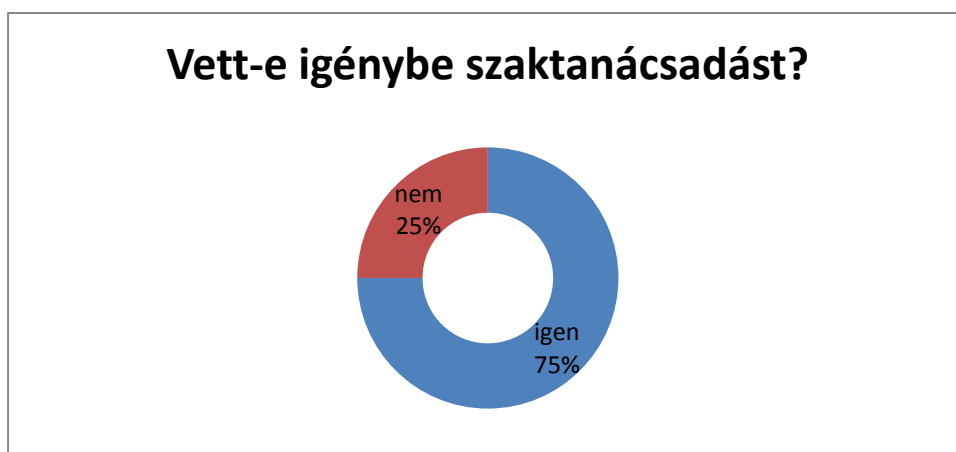
7. ábra

(Forrás: Kérdőíves felmérés alapján saját szerkesztés)

Eddig tartottak tehát az alapozó kérdések, amiből felmérhettem a gazdálkodók általam fontosnak tartott adatait.

A következő két kérdéssel igyekeztem konkretizálni a témát, hogy kiszűrhessem azokat, akik elvileg abszolút nem hallottak a szaktanácsadásról és nem is vették igénybe azt. Itt volt egy határvonal, ahol a nemmel válaszolóknak megköszöntem az eddigi segítségét és türelmét. Persze akik „nem jutottak tovább”, kérdezősködni kezdtek a témát illetően. Én igyekeztem röviden összefoglalni azt, amit tudok a szaktanácsadásról, felkeltve ezzel a gazdák érdeklődését.

A válaszadók 81%-a hallott a szaktanácsadásról és elméletileg 75%-a igénybe is vette azt, valamilyen formában. (8. ábra)

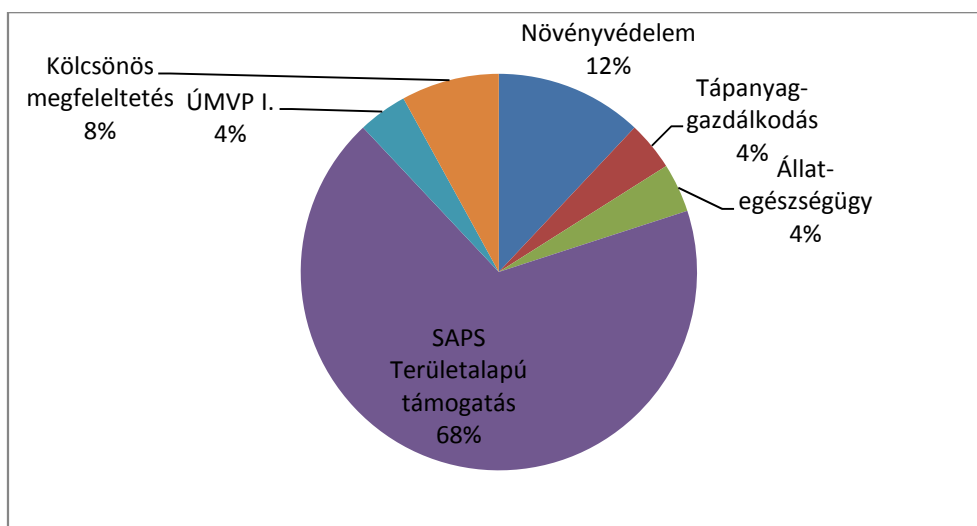
Szaktanácsadást igénybe vevők aránya

8. ábra

(Forrás: Kérdőíves felmérés alapján saját szerkesztés)

4.4. A szaktanácsadás jelene és jövője gazdálkodói szemszögből

A válaszok alapján jól látszik, hogy 17-en, vagyis közel 70%-ban a Területalapú támogatást jelölték meg, mint igénybe vett szaktanácsadást. Ezután a Növényvédelem következik 12%-al (három fő). Harmadik helyen Kölcsönös megfeleltetés áll a maga 8%-ával (két fő). Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program jogcímei, holtversenyben a Tápanyag-gazdálkodással és az Állategészségüggyel csupán egy-egy jelölést kaptak, ami elenyésző. (9. ábra)

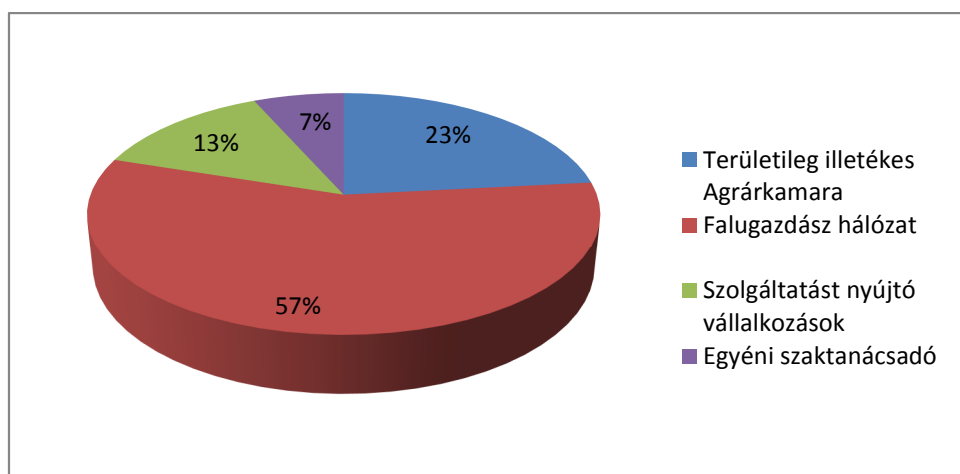

Szaktanácsok szakterületenkénti megoszlása

9. ábra

(Forrás: Kérdőíves felmérés alapján saját szerkesztés)

Az egyik legfontosabb kérdés volt számomra, hogy megtudjam, kitől veszik igénybe a gazdák a szaktanácsadást, mert ebből akartam eldönteni, hogy ki is az, aki valójában szaktanácsadást vett igénybe, nem csupán ingyenes tanácsadást a szakigazgatási szervektől. (10. ábra)

A szaktanácsot adó szervek aránya

10. ábra

(Forrás: Kérdőíves felmérés alapján saját szerkesztés)

A válaszokból kiderült, hogy a gazdálkodók kiemelkedő arányban a „Falugazdász hálózatot” jelölték meg, mint elsődleges szaktanácsadót, aztán pedig az Agrárkamarát. Ezután következett csak a Szolgáltatást nyújtó vállalkozás és végül elenyésző lett az Egyéni szaktanácsadó.

Számomra itt végleg beigazolódott az a gyanú, mi szerint a gazdálkodó emberek nagyrészt összekeverik a szaktanácsadást az agrártanácsadással.

Azért is így építettem fel ezt a kérdést, hogy nyilvánvaló legyen a felvetés.

Tulajdonképpen a falugazdászok minden településen jelen vannak, hol sűrűbben, hol ritkábban. Ez, ahogy az irodalmi áttekintés részben utaltam rá, a folyamatos átszervezésüknek köszönhető (nőtt, majd csökkent a számuk).

Az Agrárkamara, tanácsadóival szintén ott van/volt minden megyeszékhelyen, viszonylagos közelségben a gazdákhöz. Itt megállnék egy kicsit, mert én is a „helyi” Agrárkamaránál kerültem kapcsolatba először szaktanácsadóval, akivel sikerült baráti kapcsolatot kialakítani.

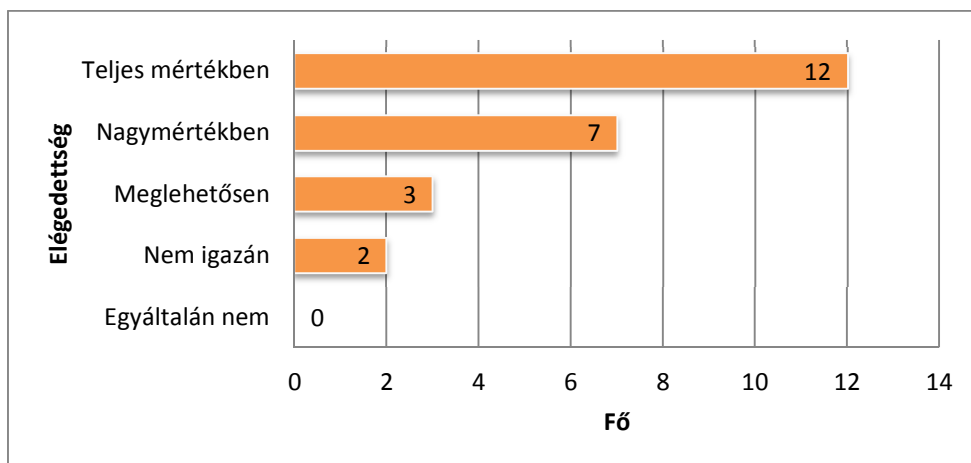
Tehát aki ezt a pontot választotta, ott fennáll az esély rá, hogy kapcsolatba került a szaktanácsadóval és nem csupán a kamarai tanácsadót kereste. Erre a talányra a „szaktanácsadási támogatás igénybevétele” kérdés adhat majd választ.

Akik a „Szolgáltatást nyújtó vállalkozást” választották, őket már a valódi szaktanácsadást igénybe vevők csoportjába sorolnám. Itt én a nagy integrátor cégekre gondoltam, akikhez inputanyag vásárlásakor fordulnak a gazdák. Mint tudjuk, nekik saját tanácsadók, üzletkötők vannak, akik segítik a hozzájuk fordulókat, persze amennyiben tőlük vásárolnak, legyen szó növényvédelemről, tápanyag utánpótlásról, vagy vetőmagról. Itt a finanszírozás is nagyrészt az integrátoron keresztül történik, egyszerűen, teljes körű szolgáltatást nyújtva a vele szerződésben állónak. Innen vásárol, ide hozza a terményét.

A gazdák szeretik ezt a módszert és jobbra ez az egyetlen út a kisgazdaságoknak a talpon maradásra. Mindkét félnek megéri, bár személy szerint jobbnak látnám az önszerveződő gazdaszervezeteket (pl. beszerző-, értékesítő szövetkezet), ahol nem a gazda lenne a legkiszolgáltatottabb helyzetben a kereskedőnek. Jelenleg ez működik Magyarországon és nem látszik reális esély a változásra, legalábbis ami a közeljövőt illeti.

Végül azokról, akik az „Egyéni szaktanácsadót” választották. Reményeim szerint ők azok, akik valóban az állam által támogatott szaktanácsadói hálózatban működő, szaktanácsadói névjegyzékben szereplő, szakembereket választották. Sajnos számuk minimális a településen, legalábbis a válaszadók számát tekintve.

Megkérdeztem, hogy a szaktanácsot igénybe vevők mennyire voltak megelégedve a kapott információval. Itt látszik igazán, hogy bárkitől, illetve bármelyik szervezettől vették igénybe a szaktanácsadást az emberek nagyobb része elégedett volt. Közel 80%-ban teljes- vagy nagymértékben elégedettek, tehát ez jó arány. A másik dolog, hogy senki nem választotta azt, hogy egyáltalán nem volt megelégedve vele. Ez engem meglepett, mert úgy tűnik az emberek meg vannak elégedve azzal az információval, amit az adott tanácsadótól kapnak. Nem látszik, hogy többet várnának a gazdaságuk eredményességének javítása érdekében. (11. ábra)

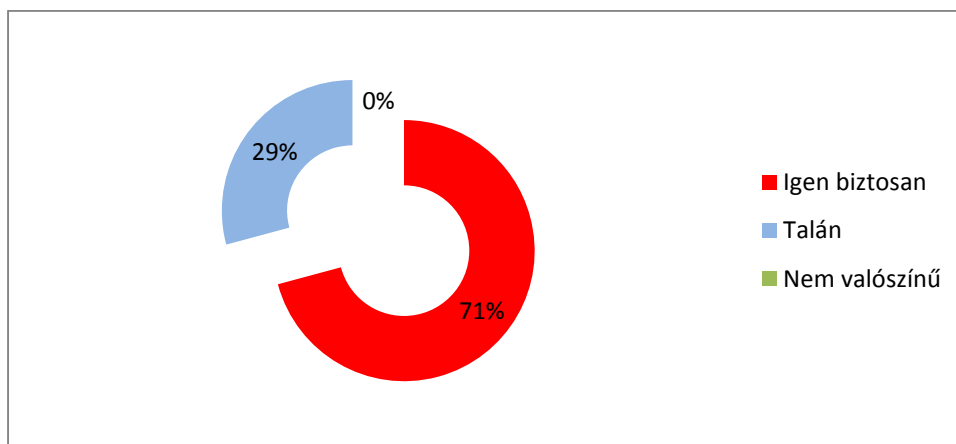

A válaszadók elégedettsége

11. ábra

(Forrás: Kérdőíves felmérés alapján saját szerkesztés)

Szintén nagyon jó aránynak mondanám a következő kérdésre, azaz a jövőbeni szaktanácsadási igényre adott válaszok számát is. Vagyis 17 biztos és hét hezitáló gazda volt a 24-ből és senki nem zárkózott el attól, hogy valamikor a jövőben igénybe vegye valamilyen módon a szaktanácsadást. (12. ábra)

Szaktanácsadás igénybevételére való hajlandóság

12. ábra

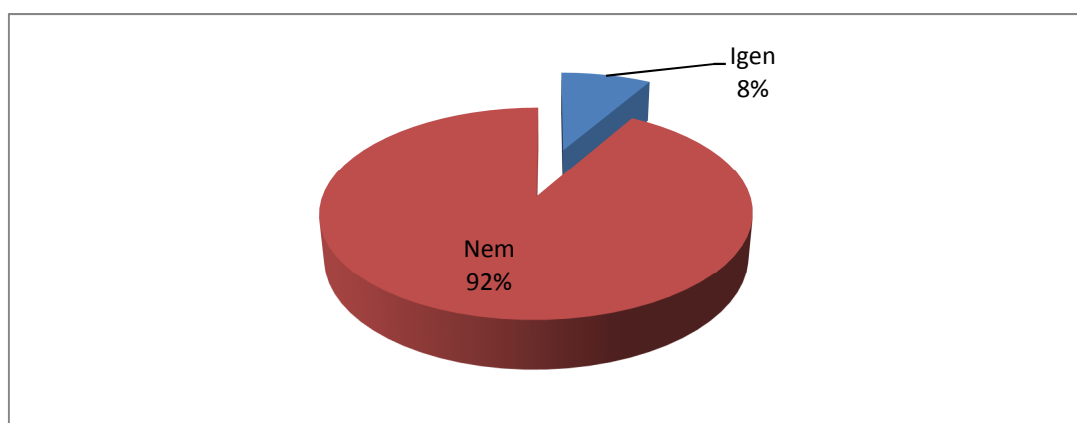
(Forrás: Kérdőíves felmérés alapján saját szerkesztés)

A két utóbbi kérdés kiértékelésekor arra a megállapításra jutottam, hogy az emberek elégedettek a tanácsadóikkal, bárkik legyenek is azok és nem tartózkodnak attól, hogy továbbra is hasonló módon jussanak információhoz.

Ez az alapja annak, hogy a gazdának van igénye a segítségre, információra, tanácsokra. Tehát továbbra is fenn kell tartani lehetőségként, hogy problémáikkal tudjanak kihez fordulni. Ez egy nagyon pozitív dolog, mert, a véleményem szerint, alapvetően zárkózott gazdatársadalom talán mégis abba az irányba halad, hogy megnyíljon azoknak, akik segítségükre vannak a gazdálkodásban és elfogadja a szakemberek tanácsait.

Ezt ki kell használni és magasan képzett, motivált, tisztességes szakembereket kell egységes szervezetbe tömöríteni és ezt elérhetővé tenni minden gazdálkodó számára.

Rákérdeztem, hogy igénybe vették-e a szaktanácsadási szolgáltatásonként elszámolható összes kiadás 80%-át kitevő támogatást. Erre csupán ketten, azaz kevesebb, mint 8%- a válaszadóknak mondott igent. (13. ábra)

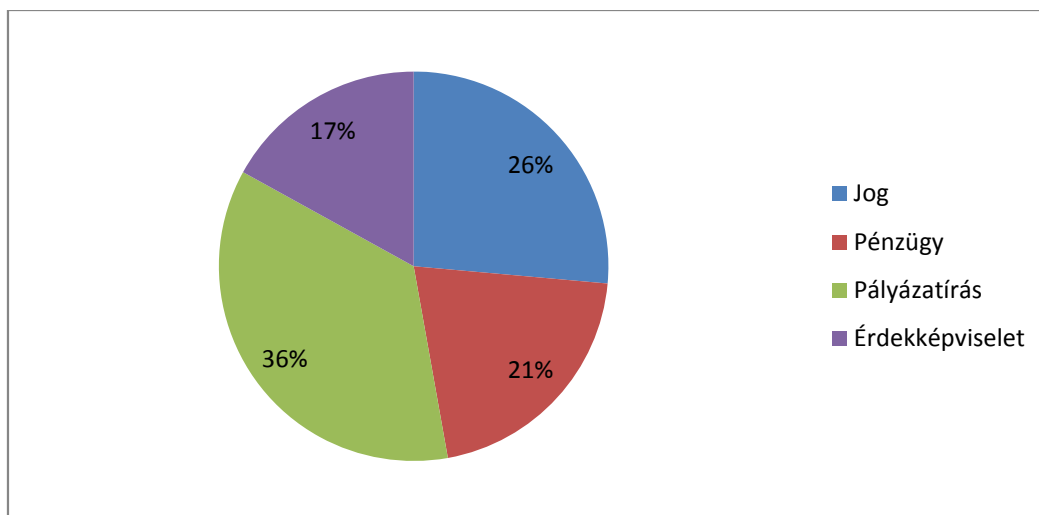
Támogatott szaktanácsadás aránya

13. ábra

(Forrás: Kérdőíves felmérés alapján saját szerkesztés)

Én ebből arra következtetek, hogy valójában csak ők azok, akik ténylegesen a Mezőgazdasági Szaktanácsadási Rendszer szaktanácsadóitól vették igénybe a szolgáltatást. Igaz, hogy az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a szaktanácsadási szolgáltatások igénybevételéhez nyújtandó támogatások részletes feltételeiről szóló 52/2007. (VI. 28.) FVM rendelet konkrétan meghatározza a célterületeket, de szerintem egy jól elkészített szerződéssel minden igénylő jogosulttá tehető a 80%-os támogatásra.

Utolsó előtti kérdésnek fontosnak tartottam megkérdezni azt, hogy ki milyen területen érzi még szükségesebbnek a szaktanácsadást. (14. ábra) Itt is több válaszlehetőséget hagytam, mert biztosra vettem, hogy nem egy dolog lehet az, ami érdekelheti a válaszadókat. A kapott válaszok számából úgy tűnik jól tettem.

Szaktanácsadási igény a jövőben

14. ábra

(Forrás: Kérdőíves felmérés alapján saját szerkesztés)

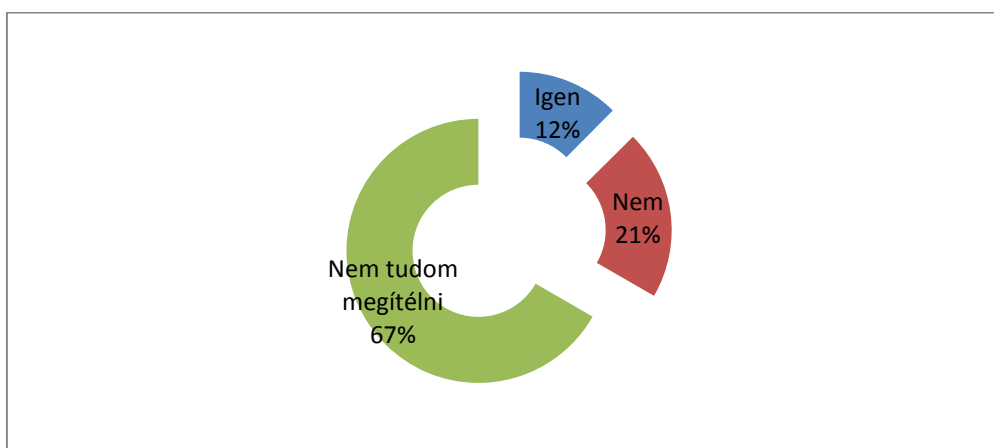
Kiemelkedik a négy lehetőség közül a Pályázatfigyelés, illetve Pályázatírás. Ezt jelölték meg a legtöbben. Tudvalevő, hogy amióta bevezették ezt a pályázási rendszert, folyamatosan nőtt a kimondottan agrárterületre vonatkozó pályázatok száma. Ezeket a gazdák szeretnék igénybe venni, de képzettség és legfőképpen idő hiányában maguk nem tudják megtenni. Egyre szaporodnak a pályázatíró cégek, akik többféle díjazás ellenében megírják, egyesek követik is a pályázatok útját. Itt jön elő az általam korábban említett bizalmatlanság a gazdák részéről. Ezt erősíti például egy esetleges terjedő pletyka, mi szerint a szomszéd X összeget fizetett ki és mégsem nyert, vagy nyert és vissza kellett fizetni. Szükség van ezen a téren is a megfelelő szakemberekre és esetlegesen egységesített felügyeleti rendszerre a díjazást illetően.

Persze nem elhanyagolható a többi lehetőség sem, miszerint jogi, pénzügyi tanácsadást és érdekképviselést is szívesen látnának a gazdálkodók.

Tudjuk, hogy egy ember teljesítménye véges, ezért nem lehet földműves mellett egyszerre jogász, könyvelő. Vagyis ebben az irányban is képezni kell és rendelkezésre bocsájtani a megfelelő tanácsadókat, akik hathatós segítséget nyújthatnak bizonyos ügyekben.

Az érdekképviselés már régóta probléma, mindenki tudja, hogy összefogás nélkül sebezhetőbb az egyén. Ez különösen igaz a gazdákra, ahol a termelési láncban minden tekintetben ők vannak legalul, legyen szó beszerzésről, vagy értékesítésről. Ehhez kapcsolódik még a kormányzat felé küldött visszajelzés, ami ez által biztosítható.

Utolsó kérdésnek szántam, mintegy megerősítésnek azt, hogy a válaszadók milyen mértékben tudják megítélni, hogy megfelelő mértékű-e a szaktanácsadás támogatása. (15. ábra) Ezzel szintén monitorozni akartam azt, hogy hányan is tudhatnak valamit a konkrét témáról.

A gazdák véleménye a támogatás mértékéről

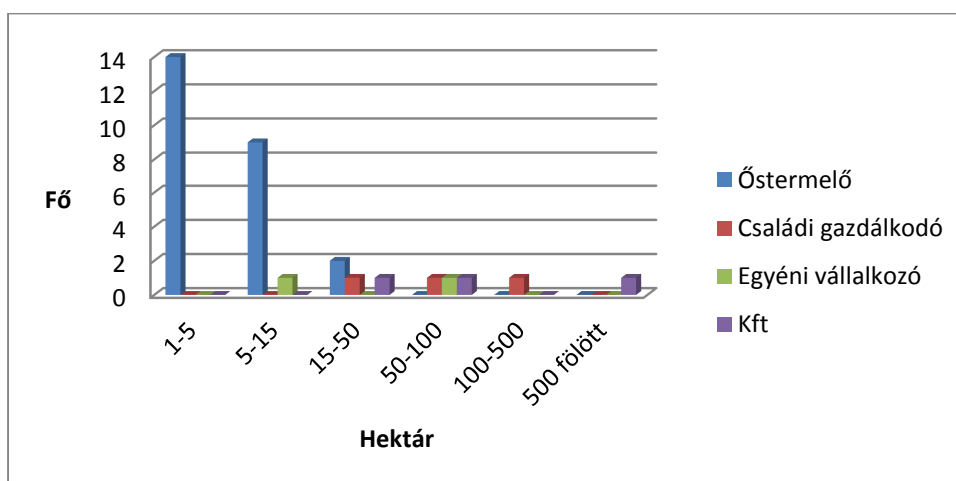
15. ábra

(Forrás: Kérdőíves felmérés alapján saját szerkesztés)

Azért tettem bele a válaszlehetőségekbe a „nem tudom megítélni” pontot, hogy ezzel is bizonyítsam a tájékozatlanságot ezen a téren. 66%, vagyis 16 ember a 24-ből választotta ezt a lehetőséget.

4.5. Humán erőforrás szerepe a szaktanácsadásban

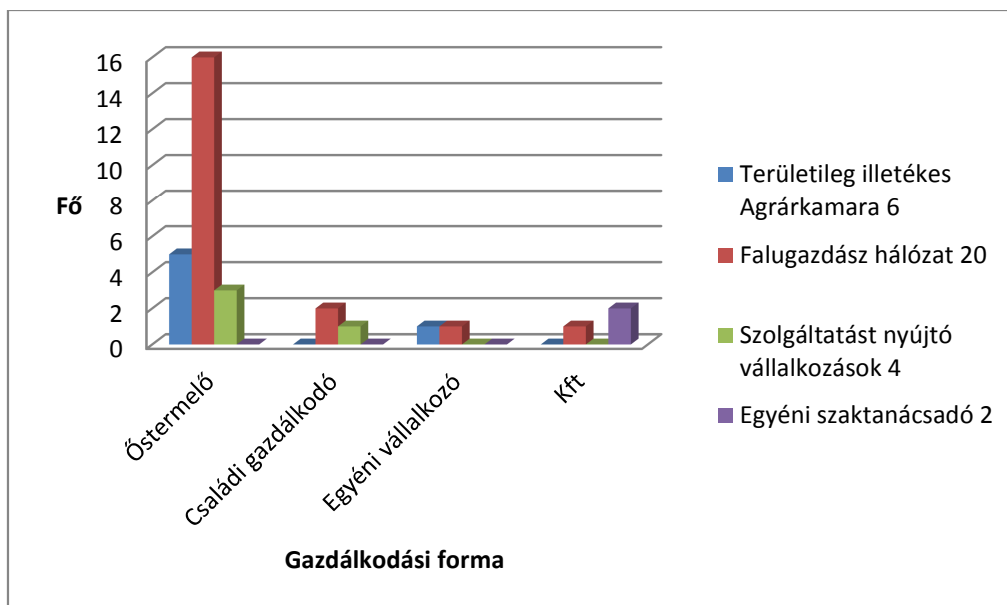
A kérdőívezés során feltett kérdésekre adott válaszlehetőségek kapcsolatát keresztábra elemzéssel vizsgáltam meg. Az elemzés során elsősorban az alapozó kérdések (pl. legmagasabb iskolai végzettség, földterület mérete, gazdálkodási forma) jelentették az összehasonlítás alapját. Hozzájuk kapcsoltam a konkrét szaktanácsadással kapcsolatos kérdéseket (pl. kitől vette igénybe és milyen szakterületen). (16-17. ábra)

A megkérdezettek gazdálkodási formáinak összevetése a gazdaság méretével

16. ábra

(Forrás: Kérdőíves felmérés alapján saját szerkesztés)

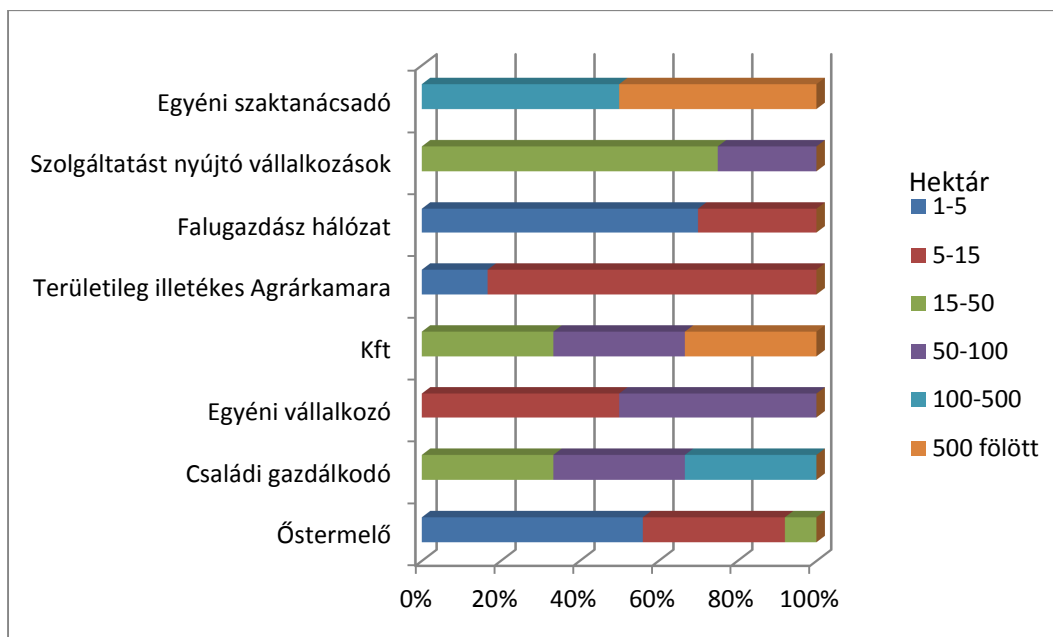
A válaszadók gazdálkodási formájának és a szaktanácsot adó szervek preferálásának összevetése

17. ábra

(Forrás: Kérdőíves felmérés alapján saját szerkesztés)

A kapott eredmények szerint csupán két fő, akik egyéni szaktanácsadóhoz fordultak és a Kölcsönös megfeleltetést választották és ők azok, akik a Szaktanácsadói hálózatot vették igénybe, mert támogatást is mindössze két fő kapott. Fontos megjegyezni, hogy közülük egy Kft (500 hektár fölötti területtel) és egy családi gazdálkodó (100-500 hektár között) volt. Mindkét válaszadó felsőfokú végzettséggel rendelkezik. Úgy érzem, hogy ha nem is teljesen releváns az adat, mivel csupán két válaszadóra igaz, mégis szerintem bizonyítást nyert, hogy a nagy gazdaságok azok, akik igénybe veszik a támogatott szaktanácsadást.

Ezen kívül négy fő, akik Szolgáltatást nyújtó vállalkozástól vették igénybe a szaktanácsadást az, aki szintén valódi, de nem támogatott szaktanácsadást vett igénybe. Közülük három östermelő (15-50 hektár közötti területtel), akik a növényvédelmet jelölték meg, egy pedig családi gazdálkodó (50-100 hektár közötti területtel), aki tápanyag-gazdálkodással kapcsolatos tanácsot vett igénybe. A négy fő közül ketten szakközépiskolát végeztek, ketten pedig szakmunkásképzőt. Tehát a szaktanácsadást igénybe vevők mindegyike több mint 15 hektáron gazdálkodik és legalább középfokú végzettséggel rendelkezik. A többiek pedig az ingyenesen a gazdák rendelkezésére álló falugazdász hálózatot, illetve kamarai tanácsadói rendszert vették igénybe, főként a falugazdászok tanácsait preferálva. (18. ábra)

Szaktanácsadást igénybe vevők aránya a szaktanácsot adó szervekhez és együttes vonatkoztatás a gazdaságok méretéhez

18. ábra

(Forrás: Kérdőíves felmérés alapján saját szerkesztés)

Számomra a legtöbb kérdésre adott válasz azt a gyanúmat erősítette meg, hogy a gazdák nem ismerik a mezőgazdasági szaktanácsadás rendszerét és nagyobb részük nem is vette igénybe. Úgy érzem, hogy ezen változtatni kellene, ezért a következő fejezetben néhány javaslatot fogalmaztam meg a cél elérése érdekében, amivel talán javítani lehetne ezen a helyzeten.

4.6. SWOT Analízis

SWOT elemzés	Segítik a gazdálkodókat	Gátolják a gazdálkodókat
Belső tényezők	Erősségek	Gyengeségek
	megfelelő intézményi háttér tapasztalt, felkészült tanácsadók	támogatás összegének visszaigénylése hosszú idő, jogszabályi környezet kötött, negatívan változhat
Külső tényezők	Lehetőségek	Veszélyek
	eredményesebb gazdálkodás a kapott tanácsok következtében, javulhat az agrárgazdaság jövedelmezősége	nem ellenőrzött a szaktanácsadás eredménye, pártatlanság nem biztosított a szaktanácsban

A szaktanácsadási szolgáltatás vizsgálata

19. ábra

(Forrás: Saját szerkesztés)

Ebben a táblázatban összegyűjtöttem az általam fontosnak tartott információkat a szaktanácsadásról, ami talán rövid összefoglalása lehetne az eredményeknek. (16. ábra)

Ami véleményem szerint segítheti a gazdálkodókat az már nagyrészt rendelkezésre áll, vagyis az intézményi háttér és a szakemberek. Természetesen mindig lehet mit javítani rajta. Szintén pozitív dolog, hogy a kapott tanáccsal javíthatjuk a gazdák eredményességét, életszínvonalát és ezzel együtt növekedhet a mezőgazdaság részaránya a nemzetgazdaságon belül.

Negatívum és hátrányos tényezőként említeném azt az időt (kb. 1 év), amit a támogatás visszaigénylése jelent a gazdának. Másik dolog és szerintem ez a legfontosabb a szaktanácsadás eredményének ellenőrzése, mert milyen más formában tudhatnánk meg, hogy valóban hasznos volt-e maga a folyamat.

4.7. A szaktanácsadó- és munkájának elemzése

Mivel egy szaktanácsadó mindenképpen befolyásolni fogja a hozzá forduló gazdákat, nagyon fontos, hogy szakmailag jól felkészült legyen. Nem elég néhány dologban járatosnak lennie, hanem az agrárium széles spektrumát kell ismernie. Az, aki a gazda kérdéseire nem tud megfelelő magabiztossággal, hozzáértéssel megfelelni alkalmatlanságot, bizalmatlanságot kelthet, kockáztatva ezzel az egész tanácsadási folyamatot.

Ezekon felül egy szaktanácsadótól emberileg is többet kell várni, mint pl. egy hivatalnoktól, mert a tanácsaival olyan módon avatkozik bele egy termelő életébe, hogy akár a jövője, sőt a családjának a jövője múlhat rajta. Mivel egy szaktanácsadó a saját értékrendje szerint dönt és segít, itt kerül előtérbe az etika. Értem ezalatt, hogy a döntéseiért felelősséget kell vállalnia, kétszer meggondolva, hogy mit is mond a gazdának. Bele kell éreznie magát ügyfeleinek a helyzetébe és törekednie kell arra, hogy a legjobbat nyújtsa. Ehhez persze nem elég jó szakembernek lenni, hanem a szociológia, a pszichológia legalább alapfokú ismeret is szükséges. Ahány ember, annyi féle lesz a gazdák között, akiket tanítani kell és elnyerni a bizalmukat. Az utóbbi talán a legnehezebb, mert egy idegentől senki sem fogad el szívesen tanácsot, főleg nem olyat, ami a pénzügyeit érinti. Ezért is kell megértőnek, türelmesnek lennie a jó szaktanácsadónak. Sőt a gazdák jobban elfogadják egy olyan ember tanácsát, aki maga is hasonló cipőben jár, esetünkben gazdálkodik. Ilyenkor hamarabb kialakulhat a legfontosabb dolog két ember között, vagyis a bizalom.

A szaktanácsadó véleménye nagyon szubjektív lehet, amikor egy gazda pl. olyan kérdéssel áll elő, hogy mi a legjobb neki. Mit vegyen figyelembe ilyenkor, az egyén érdekeit, vagy a közösségét. Egy példa rá: adott területet szeretné műtrágyázni a gazda, de a közelben van folyóvíz. Ilyenkor, hogy döntsön a szaktanácsadó, mit mondjon, hogy a bizalom is megmaradjon és a jogszabály is be legyen tartva. Nagyon sok ellentmondással találkozhat ezen kívül egy szakember, amit nem könnyű helyben kezelni.

A szaktanácsadónak el kell döntenie, hogy a gazda önállóságát, problémamegoldó képességét fogja fejleszteni, azért, hogy tanulás útján később maga is meg tudja oldani a felmerülő problémákat, vagy a legjobb tudása szerint ő maga oldja meg közvetlenül segítve ezzel. Ez egy nagyon kényes dolog. Felmérések azt bizonyítják, hogy a legtöbb szakember az utóbbit fogja választani, mert a szaktanácsadókat inkább problémamegoldásra és nem személyiségfejlesztésre képezték.

A gazdák attól, aki segít nekik inkább szolgáltatást várnak és nem a képzésüket fontosabb témákban.

A szaktanácsadónak meg kell ismernie a gazdák problémáit, sőt olyanná kell válnia, együtt kell éreznie, gondolkodnia azzal a csoporttal, akiknek segít. Egy jó szakember személyesen meghallgatja az érintetteket, legyen szó egy nagyobb gazdaság vezetőjéről, vagy egy néhány hektáros kistermelőről, mert az általuk megszerezett információ hatalom és segítheti a szaktanácsadó munkáját egy másik gazda problémáinak megoldása során.

5. KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

A vizsgált gazdálkodói csoport tulajdonképpen nem egy sajátos, különleges közösség. A felmérést igazából bármelyik másik településre ki lehetne terjeszteni és merem állítani, hogy nagyon hasonló eredményt kapnánk. Sajnos kevesen vannak tisztában azzal, hogy létezik a szaktanácsadás, sőt akik tudnak róla, ők sem ismerik igazán. Én ezt az információ hiányának tulajdonítom. Magam is gazdálkodom és nap, mint nap látogatom az agráriummal foglalkozó oldalakat, beleértve a szakigazgatási szervek és az egyéb, gazdabarát honlapok jó néhányát. Ezen kívül olvasom a mezőgazdasággal foglalkozó szaklapokat is. Mégsem mondhatom el, hogy tisztában vagyok az agrárium, különösen a földművelés mindennapos változásaival.

Vegyünk egy gazdát, aki maga műveli a földjét, esetleg néhány állata is van. Ténymegállítás volt az előzőekben, hogy egyre öregszik a gazdálkodói réteg. Azt is tudjuk, hogy a szüleink korosztálya, vegyük most az 50-60 éves embereket, nem a számítógépen nőtt fel, sőt néhányan máig használni sem tudják, vagy nem hajlandóak. Nekik hiába is próbálnak meg e-mailen körüzeneteket küldeni a falugazdászok, mert az is világos, hogy velük állnak a legszorosabb kapcsolatban, egész biztosan csak kis százalékban fogadják majd ezt a fajta információt.

Szerencsésebb esetben van gyermek, vagy unoka, akire rá lehet bízni, hogy figyelje a számítógépen küldött üzeneteket, de még akkor is ott bujkál a kisördög, azaz:

- először is, nem motivált, érdektelen a segéderő, nem biztos, hogy tovább fogja adni,
- másodszor, ha mégis, a gazda mindennapos dolgai miatt nem ez lesz az elsődleges egy kemény nap után
- harmadszor, ha mégis eljut hozzá, nem lesz szentírás számára, mert egy gyakorlatias ember „csak jobban tudja”

Ez persze, nem mindenkire igaz, mert szerencsére egyre több idős gazdát látni olyan rendezvényeken, ahol már a meghívó is e-mailben érkezik. Ebből arra következtetek, hogy aki nem akar lemaradni ebben az állandó versenyben, az tájékozódik és tesz a jövője érdekében.

Versenynek mondanám, mert a gazdálkodás, legyen az földművelés, állattenyésztés, vagy bármelyik szegmense az agráriumnak egy állandó küzdelem. Egyszerre kell megküzdeni az idővel, az időjárással, a rivális gazdatársakkal, a kereskedőkkel, a felvásárlókkal, a szakigazgatás-ellenőrzés szakembereivel, a jogszabályokkal és még ki tudja hány más dologgal. Eztán akinek úgymond vérében van a mezőgazdaság és ezt szereti csinálni a Világon a legjobban, az is érezheti úgy, hogy összezsapnak felette a hullámok és jó lenne, ha valaki levenné a problémák akár csak egy kis részét a válláról.

Itt kellene bekapcsolódnia a szaktanácsadásnak, karöltve az agrártanácsadással, mint igazi gazdabarát szolgáltatásnak és a szaktanácsadóknak, segítve azokat, akik nem adják fel és mindennap előlről kezdik a küzdelmet.

Szentimentális gondolatnak tűnik, de talán nem az. Amennyiben az Állam képes és remélhetőleg hajlandó is egy kézbe venni az egész agrártanácsadást, úgy van esély rá. *Talán Magyarországon nem is az alulról jövő kezdeményezés vezethet el a megoldáshoz, hanem az, ami mostanában meglátásom szerint körvonalazódik.*

Nagyképűségnek tűnhet, de bennem már korábban megfogalmazódtak azok a gondolatok, amik napjainkban folyamatos eseményekként megtörténnek.

Néhány gondolatban összefoglalnám a javaslataimat:

Először is szükség van egy központi szervezetre, ami az egész agrártanácsadást, minden szereplőjével együtt összefogja. Úgy tűnik, ez jelenleg megvan. Felülről, állami beavatkozással, külföldi mintára, megszerveződött a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara, ami az agrárium minden szereplőjét tagjaként kötelezően integrálja, ezzel közvetlenül eljuttatva az információt hozzájuk. Átvette a Falugazdász hálózatot a Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatóságától és a korábbi Kamarai tanácsadókkal összevonta, ezzel egy párhuzamosságot szüntetve meg, ami régóta szükséges volt. Fontosnak tartom ezt, mert eddig mindkét helyről érkezett információ a gazdákhoz és tapasztalataim szerint ezek nagyrészt fedték egymást. Ez év október 1-től a Kamara látja el az Országos Szaktanácsadási Központ feladatait, amivel már mondhatni a Mezőgazdasági Szaktanácsadás is a kereti között működik. Most nem térnék ki arra, hogy mi maradt a Nemzeti Agrár-szaktanácsadási, Képzési és Vidékfejlesztési Intézetnél.

Tehát az intézményi rendszer már adott, ami az ide csoportosított állami forrásokkal, támogatási összegekkel és tagdíjakkal fenntartható. (A 2014-2020. közötti Uniós ciklusban 13 milliárd forint a szaktanácsadás támogatására elkülönített összeg.)

Következő lépésként a tanácsadók képzését tartom szükségesnek. Ez, ha jól tudom jelenleg is zajlik. Fontos, hogy legyen egy jól képzett szakemberekből álló tanácsadó réteg, akik minden gazdák által feltett kérdésre választ tudnak adni. Az már nagyrészt kialakult, hogy milyen területen fordulnak tanácsért a gazdák egy szervezethez. Tehát egy Területalapú támogatás igénylésével, vagy valamely adminisztrációs kötelezettség teljesítésével bármelyik tanácsadót kereshetnék, de egy vetéstervvvel egybekötött tápanyagterv elkészítésével már specialistához kell fordulni. Az a probléma, hogy jelenleg a specialisták, azaz a szaktanácsadók sajnos több

témában is felvállalták a tanácsadást, mint amivel meg tudnak birkózni. Ha az előzőhöz hozzáveszünk egy jogi földrendezést és egy előfinanszírozást, már egy ember képtelen hathatós segítséget nyújtani. Szükség van a specializációra, aminek eredményeit szigorúan ellenőrizni kell. *Természetesen biztosítani kell minden tanácsadó számára a teljes körű oktatást, vagyis bármilyen területen is szeretne jobb lenni, képezhesse magát. Ehhez a tudásátadásra a magyarországi felsőoktatási intézmények kiváló oktatói, szakemberei jelenleg is rendelkezésre állnak.*

A teljesen pártatlan, független bizottság előtt tett alkalmassági vizsga mellett, fontosnak tartom a gazdák általi visszajelzést, amit minden tanácsadás után kötelezően elő kellene írni (pl. támogatási összeg visszatérítésének egyik feltétele). Ez nem egyszerű, mert bizonyos idő kell, hogy a tanács kiforrja magát és persze nem biztos, hogy teljesen objektív a gazda. Értem ez alatt a tanács hasznosságának és a tanácsadó hozzáállásának éles különválasztását. Egy rövid, de tárgyilagos kérdőív könnyen választ adhat minden kérdésre.

A tanácsadókat szükséges motiválni, hogy ők keressék az ügyfeleket. Az állandó bér mellett érdemes lenne jutalékos rendszerben is gondolkodni, ami ösztönözné a tanácsadókat, hogy több és - pozitív visszajelzés után - akár jobb munkát végezzenek. A jutalék mellett, kis szabad versenyt engedélyezve, pályázati forrásból biztosított, külföldi (félig) szakmai utakat lehetne nyerni a legjobbaknak.

Az információ átadásnak tökéletesnek, világosnak, tárgyilagosságnak kell lennie. Legjobb módja a személyes konzultáció, mert ilyenkor közvetlen kérdésekre is sor kerül, tehát adott a visszacsatolás is. Ez lehet csoportos, de én még jobbnak tartom a négy szemközti tanácsadást, mert akkor fesztelten és még őszintébb az ügyfél. Utóbbi különösen problémás esetekben ajánlott, nem általános adatok közlésekor.

Egy jó tanácsadó olyan kell, legyen, mint egy türelmes tanár aki oktat és nevel is egyben. Rajta múlik, hogy az ügyfele miként viseltet majd a jövőben a szaktanácsadási tevékenység és az egész rendszer iránt. Fontos, hogy mind emberileg, mind szakmailag feddhetetlen szakemberek adjanak tanácsot, mert máshogy nagyon nehéz a gazdák bizalmát elnyerni. A lényeg, hogy ott legyen minden kisember mögött egy igazi szakember, akire számíthat.

6. ÖSSZEFOGLALÁS

A tanácsadás része mindennapjainknak, tanácsot adunk másoknak és tanácsokat kapunk másoktól. A dolgozatomban röviden vázoltam a tanácsadás mezőgazdaságban alkalmazott jelentőségét, így közelítve meg választott témámat a Szaktanácsadást a mezőgazdaságban, amely nagyon fontos dolog egy jól működő gazdaság életében.

Azért is választottam ezt a témát, mert úgy hiszem, hogy a gazdálkodó emberek jó része nincs tisztában a lehetőségeivel ezen a téren. Ezt legfőképpen arra alapoztam, hogy több, hosszú évek óta a termőföldből élő emberrel beszélgettem és ekkor derült ki, hogy sokan nem is hallottak konkrétan a szaktanácsadásról, és akik hallottak sem ismerik annyira, hogy igénybe is vegyék.

Dolgozatomban a Borsod megyei Tiszalúc Nagyközség gazdálkodóit kérdeztem, kérdőíven keresztül, a mezőgazdasági szaktanácsadáshoz fűződő viszonyukról. Kutatásaimra alapozva elkészítettem egy SWOT analízist is a Mezőgazdasági Szaktanácsadásról, mint szolgáltatásról és táblázatba foglaltam az általam tapasztaltakat. Ez nem volt egyszerű feladat, mert nem lehet néhány gondolatba belesűríteni egy ilyen összetett szolgáltatás minden elemét.

A kérdőív kiértékelésével és személyes tapasztalataimmal szerettem volna bizonyítani a fentebb említetteket, ami reményeim szerint sikerült is. A 32 megkérdezett közül csupán hat válaszadót sikerült kiszűrni, akik mezőgazdasági szaktanácsadást vettek igénybe. Közülük is mindössze két fő az, aki támogatott formában a Mezőgazdasági Szaktanácsadói Rendszert preferálta, négyen pedig valamelyik szolgáltatást végző vállalattal kooperáltak. A többiek vagy egyáltalán nem vettek igénybe semmilyen segítséget, vagy csupán az ingyenes mezőgazdasági tanácsadó rendszert, ami ma a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara keretein belül működik, mint egységes „Falugazdász hálózat”. Amit meg kell jegyezni az az, hogy az emberek elégedettek a nekik tanácsot adó személyekkel és van bennük hajlandóság mind a további segítségre, mind az új dolgokra egyaránt. Beigazolódott, hogy összefüggés van a földterület mérete és a választott szaktanácsadási szolgáltatás között. Értem ez alatt, hogy a 15 hektár alatti területen gazdálkodók közül senki nem vett igénybe szaktanácsadást és ők tájékozatlanok is ezen a téren.

A magyar mezőgazdasági szaktanácsadás, az én meglátásom szerint, még mindig nem elég kiforrott, mivel nincs egységesítő. A gazdáknak pedig nem, hogy igényük nincs rá, de sajnos

nagyrészt fogalmuk sincs róla. Javaslatom szerint közelebb kell hozni az emberekhez az információt, a tudást és erre elsősorban egy erős, egységes szervezet képes, amely tömöríti mindazt és mindazokat, amire és akikre egy gazdának szüksége van. Itt kellene bekapcsolódnia a szaktanácsadásnak (integrálva minden tudást), mint igazi gazdabarát szolgáltatásnak és a szaktanácsadóknak, segítve a földből élők mindennapjait. Erre a dolgozatban több lehetőséget felsoroltam. Leglényegesebb, hogy ott legyen minden kisember mögött egy igazi szakember, akire számíthat, mert így lehet fejlődő, erős gazdatársadalmat Kovácsolni.

Nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt a tényt, hogy a nemzetgazdaságon belül a mezőgazdaság a GDP termeléséből 4%-ban, a foglalkoztatásból pedig 5%-ban részesül. Közel 500.000 ember dolgozik közvetlenül a mezőgazdaságban, nem számolva az idénymunkásokkal és közvetve pedig az ország egész lakosságára hatással van az ágazat. Ha továbbra is jól működő, egységes, sőt egyre versenyképesebb agráriumot szeretnék akkor a gazdák teljes körű képzését és tanácsadását előtérbe kell helyezni.

Dolgozatom célja volt felhívni a gazdák figyelmét arra, hogy miért érdemes mindig tanulni, tájékozódni, képeznie magát az embernek. Ha csak egy kis százaléka azoknak a gazdáknak, akiket megkérdeztem érdeklődni fog a jövőben a téma iránt, sőt talán igénybe is veszi majd a szaktanácsadást valamilyen formában elértem, amit szerettem volna.

Ami ezen kívül nagyon fontos, hogy meg kell próbálni elfogadóbbá tenni a- véleményem szerint zárkózott gazdákat- olyan dolgok irányába, ami az ő érdeküket szolgálja. Ehhez van szükség a motivált emberileg feddhetetlen, szakmailag pedig tökéletesen felkészült szaktanácsadókra. Ezzel érhetjük el a mezőgazdaság fellendülését, közben segítve a gazdákat abban, hogy jobba tegyék gazdaságukat és ez által akár az életüket is.

IRODALOMJEGYZÉK

1. Cser János (2001): Regionális Agrárszaktanácsadó Hálózat modelljének kialakítása és működésének tapasztalatai az Északnyugat-Magyarországi Régióban. Doktori (Ph.D.) értekezés. 11-14. p. (116 p.)
2. Dr. Csató László (szerk.)(1991): A Vállalkozó mezőgazdaság szaktanácsadó szolgálata
3. Dr. Kozári József (1991): Szaktanácsadás az Európai Közösség országában. Gazdálkodás XXXV. évfolyam, 7-8. szám, 79-85.
4. Dr. Kozári József (2000): Szaktanácsadás a mezőgazdaságban
5. Dr. Kozári József (2009): Mezőgazdasági szaktanácsadás
6. Dr. Kozári József (szerk.) (1993): A mezőgazdasági szaktanácsadás módszertana, Gödöllői Agrártudományi Egyetem 17. p
7. Dr. Kulcsár László (2008): Vidékfejlesztés és szaktanácsadás Magyarországon az Európai Unióhoz való csatlakozás után
8. Dr. Lőkös László (2000): A világ mezőgazdasága
9. Dr. Mezei Dávid (2014): A szaktanácsadás támogatása 2014-2020 között - előadás
10. Dr. Pető Károly (2007): Az agrárszaktanácsadás átalakítása – előadás
11. Enese L. (1997): A mezőgazdasági szaktanácsadásról. Gazdálkodás XLI. évfolyam, 4. szám, 68-71.
12. Füsi Erzsébet (2009): Mezőgazdasági szaktanácsadás Magyarországon. XXIV. évfolyam, 3. szám, 1-5.
13. Kárpáti László (1994): A mezőgazdasági szaktanácsadás változásai Magyarországon
14. Magda Sándor (2003): A szaktanácsadás hozzájárulása a magyar mezőgazdaság beilleszkedéséhez és fejlődéséhez az Európai Unióban. Gazdálkodás XLVII. évfolyam 2. szám, 1-4.
15. Magyar Agrárkamara (1997): Közlemények, nyilatkozatok
16. Magyar közlöny 2004/24. szám, 1957-2086.
17. MVH Közlemények (2012-2014)
18. NAK Közlemények (2014)
19. NAKVI Közlemények
20. Orosz István- Für Lajos- Romány Pál (1996): Magyarország agrártörténete

21. Papp Miklósné (1993): A vállalkozást segítő szaktanácsadás. Gazdálkodás. XXXVII. évfolyam, 6. szám, 37-47.
22. Soltész Miklós (2000): Szaktanácsadás az agrárgazdaságban. Gazdálkodás XLIV. évfolyam, 1. szám 8-19.
23. Székely Csaba - Dr. Pálinkás Péter (2007): A hazai mezőgazdasági vállalkozások menedzsmentje európai összehasonlításban. Gazdálkodás, LI. évfolyam, 6. szám, 3.-15.
24. Székely Erika – Halász Péter (2010): A mezőgazdasági tanácsadás intézményi feltételei és működési tapasztalatai. Agrárgazdasági könyvek, AKI, 97 p.
25. Székely Erika (2011): A gazdálkodók képzettsége és a tanácsadás. Gazdálkodás LV. évfolyam 3. szám, 317-323.
26. Székely Erika (2011): A magyarországi mezőgazdasági szaktanácsadás intézményi jellemzői. Gazdálkodás LV. évfolyam 5. szám, 502-510.
27. Tóth Krisztina (2005): Az agrár-szaktanácsadás helye a mezőgazdasági ismereti rendszerben, fejlesztési lehetőségeinek megalapozása Magyarországon. Doktori (Ph.D.) értekezés. 47-60. p. (124 p.)
28. Varró József (1979) Mezőgazdasági szaktanácsadók kézikönyve
29. W. van den Ban - H. S. Hawkins (1996): Mezőgazdasági szaktanácsadás

<http://www.mvh.gov.hu/>

<http://www.nakvi.hu/>

<http://www.mnvh.eu/>

<https://www.aki.gov.hu/>

<http://www.ksh.hu/>

<http://www.nak.hu/hu/>

<http://www.kormany.hu/hu/foldmuvelesugyi-miniszterium>

<https://www.nebih.gov.hu/>

<http://www.umvp.eu/>

<https://www.teir.hu/>

<http://net.jogtar.hu/>

Jogszabályok

52/2007. (VI. 28.) FVM rendelet Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a szaktanácsadási szolgáltatások igénybevételéhez nyújtandó támogatások részletes feltételeiről

73/2007. (VII. 27.) FVM rendelet A közös agrárpolitika keretébe tartozó egyes támogatási rendszerek működését segítő mezőgazdasági szaktanácsadási rendszerről

90/2009. (VII. 24.) FVM rendelet Az agrár-szaktanácsadói tevékenység engedélyezéséről

32/2014. (IV. 3.) VM rendelet Az agrár-szaktanácsadással kapcsolatos és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból finanszírozott egyes agrártámogatási tárgyú miniszteri rendeletek módosításáról

53/2014. (IV. 29.) VM rendelet A vidékfejlesztési miniszter egyes agrártárgyú miniszteri rendeletek módosításáról

MELLÉKLETEK

Kérdőív:

Az Ön neme:

- ☐ Férfi
- ☐ Nő

Az Ön életkora:

- ☐ 30 év alatt
- ☐ 31 – 40 év között
- ☐ 41 – 50 év között
- ☐ 51 – 60 év között
- ☐ 60 év fölött

Az Ön legmagasabb iskolai végzettsége:

- ☐ Általános iskola
- ☐ Szakmunkásképző
- ☐ Szakközépiskola
- ☐ Gimnázium
- ☐ Főiskola
- ☐ Egyetem

Mekkora földterületen gazdálkodik Ön:

- ☐ 1-5 hektár között
- ☐ 5-15 hektár között
- ☐ 15-50 hektár között
- ☐ 50-100 hektár között
- ☐ 100-500 hektár között
- ☐ 500 fölött

Az Ön által használt terület:

- ☐ saját
- ☐ bérelt

- ☐ saját és bérelt

Szándékában áll-e Önnek a jövőben földet bérelni:

- ☐ igen
☐ nem

Milyen formában végzi Ön a gazdálkodási tevékenységet:

- ☐ Östermelő
☐ Családi gazdálkodó
☐ Egyéni vállalkozó
☐ Korlátolt felelősségű társaság
☐ Szövetkezet
☐ Egyéb:

Kívánja-e Ön a jövőben bővíteni a gazdaságát:

- ☐ Igen biztosan
☐ Valószínűleg igen
☐ Talán
☐ Még nem tudom
☐ Biztosan nem

Hallott-e Ön a szaktanácsadási szolgáltatásról:

- ☐ Igen
☐ Nem

Vett-e igénybe Ön valamilyen formában mezőgazdasági szaktanácsadást:

- ☐ Igen
☐ Nem

Amennyiben *Igen*, kérem, folytassa a következő kérdéssel!

Amennyiben a válasz *Nem* nagyon szépen Köszönöm az eddigi segítségét!

Milyen szakterületen vette igénybe Ön a szaktanácsadást (több válasz is lehetséges):

- ☐ Szántóföldi növénytermesztés

- ☐ Állattenyésztés
- ☐ Kertészet (zöldség-, gyümölcs-, szőlő-, dísznövény-, gyógynövény- és faiskolai termesztés)
- ☐ Erdő- és fagazdálkodás
- ☐ Vadgazdálkodás
- ☐ Halászat
- ☐ Ökológiai gazdálkodás, integrált termesztés
- ☐ Növényvédelem
- ☐ Tápanyag-gazdálkodás, talajvédelem
- ☐ Állatorvoslás, állategészségügy
- ☐ Melioráció, vízgazdálkodás
- ☐ Munkabiztonság
- ☐ Földügyek (ingatlan-nyilvántartás, földmérés, földvédelem, földminősítés, birtokrendezés)
- ☐ Állati eredetű termékek feldolgozása
- ☐ Növényi eredetű termékek feldolgozása
- ☐ Biomassza
- ☐ Élelmiszerbiztonság
- ☐ Táj- és kertépítészet
- ☐ Agroturizmus
- ☐ Vidékfejlesztés
- ☐ Farm menedzsment, ökonómia
- ☐ Támogatási programokhoz kapcsolódó tanácsadás:
- ☐ SAPS – Területalapú támogatás
- ☐ ÚMVP I. intézkedéscsoportjához tartozó támogatási jogcímek (pl. szakmai képzések)
- ☐ ÚMVPII. intézkedéscsoportjához tartozó támogatási jogcímek (pl. AKG, NATURA 2000)
- ☐ ÚMVP III-IV. intézkedéscsoportjához tartozó támogatási jogcímek (pl. turizmus, LEADER)
- ☐ A kölcsönös megfeleltetés szakterületei (pl. Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot előírásai)

Ön kitől/kiktől veszi igénybe a szaktanácsadást (több válasz is lehetséges):

- ☐ Területileg illetékes Agrárkamara

- ☐ Falugazdász hálózat
- ☐ Szolgáltatást nyújtó vállalkozások (pl. integrátorok, nagyüzemek)
- ☐ Egyéni szaktanácsadó (Szaktanácsadói Névjegyzék alapján)

Mennyire volt Ön megelégedve a kapott szaktanácsadással:

- ☐ Teljes mértékben
- ☐ Nagymértékben
- ☐ Meglehetősen
- ☐ Nem igazán
- ☐ Egyáltalán nem

Tervezi-e Ön a jövőben szaktanácsadás igénybevételét:

- ☐ Igen biztosan
- ☐ Talán
- ☐ Nem valószínű

Vette-e igénybe szaktanácsadási díj-támogatást:

- ☐ igen
- ☐ nem

Ön szerint mely területen/területeken lenne még nagyobb szükség a szaktanácsadásra (több válasz is lehetséges):

- ☐ Jog
- ☐ Pénzügy/számvitel
- ☐ Pályázatfigyelés/pályázatírás
- ☐ Érdekképviselés

Ön szerint jelenleg megfelelő mértékben támogatott a szaktanácsadás:

- ☐ igen
- ☐ nem